יעסטער
טייל־וויז וואלקנדיק, מיל־דער

Largest Circulation
of any Newspaper entering Jewish Homes in Western Canada.

אידישן וואַרט

THE GATEWAY OF THE WEST

The Israelite Daily Press

זון אויפגאנג — 8.20.
זון אונטערגאנג — 4.26.

מער פאַרשפּרייט
אין די אידישע היימען פון מערב קאנאדע
ווי אלע אנדערע אידישע און ענגלישע
צייטונגען צוזאמען

Vol. 21, No. 278. Wed. Dec. 16, 1931. | Published Daily except Saturday and Sunday | מיטוואך ו׳ טבת, תרצ״ב.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY DEC 31 ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

קוזא מאכט ביטערע אטאקע אויף אידן אין רומענישן פּארלאמענט

אנב־אורחא

פון מארק

אביסל וועגן אידישע ענינים

ווידער א אידישער דונער. — דזשעק דעמפּסי און אידישע ענינים. — א ווינטערקערע פראגע ווי די מאנדזשורישע. — איך אר־ווערטייל ברידזש, כאטש עס מאכט א לעבן אן סיי . . .

האט איר באמערקט דאס שטיקל נייעס וועגן דעם פארשטייענדיקן דר־ל צווישן דר. נאסטיס און עקס־סע־נאטאר דאווידסאן, צוויי פראמינענטע ציוניסטישע פירער אין פוילן?

ווי וועלן זיי עס קעמפן צווישן זיך ווידר״אפּגוואשן מיטן שונא׳ס בלוט? נו, איר קענט — נייז, איר קאנט נישט דעם ניט וויסן ביז לאחר המעשה: ס׳איז דא פארשטייט איר מיך, אן ערן־קאדעקס״. וואס דערלויבט ניט ביידן פון די צדדים צו ״אדווערטייזן״ אין פאראויס די כלי־זין מיט וועלכע כאן וועט זיך שלאגן, און צייט און מלאך, וואו דער דזעל וועט פארקומען.

איך שטעל זיך אבער פאר, אז דאס וועלן ניט זיין קיין געלעדענע דעוואל־ווערן, ווייל מיט אזעלכע זאכן שפּילט מען זיך ניט: מאלע וואס קאן זיך מאכן, — א געלעדענער רעוואלווער קאן נאך מעשה־שטן אויסשיסן און חלילה הרג׳ענען א מענטש.

און עס קאן ניט זיין קיין שווערדן מדער מעסער, — ווייל אין אז מען שניידט חלילה אין א פינגער?

נאר וואס־דען, עס וועט אויסגיין מסתמא צו אידישלאכע פעטש, נאר אויף א מאדערנעם אופן: עס וועלן דערביי שטיין סעקונדאנטן פון ביידע צדדים, אין פראקן און אין ציליגדערס, און זיי וועלן קאמאנדעווען, —

״איינס, צוויי, דריי, — פאטש!״

״איינס, צוויי, דריי, — סטאפּ!״

ס׳איז א אידישער ענין!

* * *

און אז דזשעק דעמפּסי איז דא, ווייסט איר? און אז קעצטן אוונט האט ער זיך געביטן מיט סטומאקעס מיט אנדערע מארדע־קלאפּער, צום פארגע־נוגן פון א פיל־טויזנט קעפיקן עולם. ווייסט איר?

אומארע ווייסט איר מסתמא. אויב איר אליין האט עס פארזעען, האט איר אבער א זון, א פלימעניק אדער א שכן, וואס זיינען די טעג געווען זייער יום־טוב׳דיק בעשטימט און וואס דער ״אנ־מא־עקסיקא״ איז אויך ווי אויף א ווילדן מעעשן, וואס איר זייט אזוי ביידיקבילטיק צו דעם נאנצן עסק.

ניין, דזשעק דעמפּסי איז ניט קיין ״ווילד״. כאטש ער איז א גרויסער מעעש, איז דער האט איר פון אים מער געהערט, אין זיין נאמען האט פארשאפן אמערי־קע מער כבוד, ווי, מיר וועלן זאגן, דער פּלאנאזאר דזשאן דיוואי.

פארוואס זשע דערמאן איך עס ווייטער אידישע ענינים? טאקע דער־פאר: וואס שווייגן מיר טאקע, וואס דזשעק דעמפּסי איז ניט קיין איד?

אפשר האט איר עפּעס א מיטל צו דעם? אפשר קאנט איר כאטש דער־ווייזן, אז זיין באנעם מוטע האט גע־וואס א אידישע שוועגער?

דזשעק דעמפּסי שניידט זיך ווידער אויף דעם וועלט־טשעמפּיאן פון מאר־דערקאפּער, און מיר קאנען זיך ניט פארזיגען איבערצולאזן אים פאר די נויים!

* * *

דערפאר האט איר טאקע געמאכט וויסן, אז די לאנע אין מאנדזשוריע האט זיך אביסל בארואיקט דערפאר, ווייל איצט קומט פאר א סך אן אינ־טערעסאנטערער קאמף, ווי דער קאמף צווישן [illegible] וואס קריגט די נאנע און גע־דער״יקער פּובליסיטי״ לויגט זיך דאך יאפאן און כינע ניט דער גאנצער עסק.

און אט דער אנדער קאמף איז, שוין דזשא א אידישער ענין: ס׳איז דער גרויסער ״ברידזש״ קאמף צווישן לענע און יאקאבס פון איין זייט, און די קול־בערסטאנס פון דער צווייטער זייט.

איז ברידזש, ערשטנס, אלב ניט א אידישע, איז אבער זיכער א אידישלא־כע שפּיל: און, צווייטנס, איז דא איין צד, לענין־יאקאבס, ווי איר זעט נאך די נעמען נאך, א אידישער, און ס׳איז אונזער מאצינאנאלער חוב צו ווינשן אים דערפאלג און צו פרייען זיך מיט די זיגן וואס ער האט ביז איצט אפגע־האלטן.

און פארוואס איז ברידזש א אידיש־לאכע שפּיל? ווייל ס׳איז א קאפּ־שפּיל א ביקסן, אז שווערן, אז קאנאנען און אפילו אז פּויסטן, — און א שפּיל וואס אירן שפּילן טאקע בכל תפּוצות אמעריקע, — און נאך א מין שפּילן!

* * *

אט נעמט אזא שפּיל ווי פוטבאל, — כאטש ס׳איז שוין אויך געווארן א אי־דישע שפּיל, וועל איך אבער ניט זאגן, אז ס׳איז א אידישלאכע.

ווייל פרובירט אקאראשט, למשל, ווען איר שפּילט פוטבאל, אוועקשטעלן זיך אויפן ״פעלד״ און אנהויבן גריבלען זיך אין דעם ענין, מיטן ניגון פון נמרא:

״זאל איך ניין אזוי, וועט ער ניין אזוי. אלא וואס דען, זאל איך אפשר ניין נאר אזוי?״

ניין, בעסער פרובירט עס ניט. דא דארף מען זיין רץ כצבי ותבור כארי (לויפן, ווי א הירש און שטארק ווי א לייב), און אויב איר ווילט דא אנ־ווענדן איינערע נמרא מעפּסער, זייט איר א פארפאלענער.

אבער א ברידזש, א שאך, א דאמ־קע, — דאס איז דאך טאקע א מחיה. איר זייט ניט מחוייב צו לויפן, צו כאפּן. איר זיצט זיך רואיק אויף אייער בייגקל און טראכט זיך גוט אריין ווי צו באגראבן אייער קעגנער.

אייער אמאליקער מהרש״א קאן דא איך גוט צונוץ קומען.

און ניט אומזיסט האלטן לענע און יאקאבי אזוי גוט אינם גרויסן קאמף מעגן די קולבערסטאנס און פארשאפן אזוי גרויס כבוד דעם אידישן פאלק!

דר. חיים ווייצמאן וועט ווערן פּרעזידענט פון ענגלישער ציוניסטישער פעדעראציע

(ספּעציעלע טעלעגראמע צו ״דאס אידישע וואָרט״ פון ״איטא״)

לאנדאן, דעצ. 16 (איטא). — דר. חיים ווייצמאן וועט אנגענומען די איינלאדונג צו זיין א קאנדידאט פאר דער פּרעזידענטשאפט פון דער ענגלי־שער ציוניסטישער פעדעראציע, ביי דער יערלאכער קאנפערענץ וואס וועט פארקומען אין יאנוואר. דר. עדער, דער איצטיקער פּרעזידענט, האט באשלאסן צו רעזיגנירן לטובת ווייצמאנען.

דר. ווייצמאן איז איצט ערן־פּרעזי־דענט פון דער פעדעראציע. צו דעם ערן־פּאסטן איז ער דערווייל געווארן נאך פאר דעם קאנגרעס, אויפן אר־דנונג פון פארשטארבענעם לארד מעלטשעט

סאקאלאוו זעט זיך מיט פּרע־מיער מאקדאנאלד

לאנדאן, דעצ. 16 (איטא). — נחום סאקאלאוו, פּרעזידענט פון דער אל־וועלטלאכער ציוניסטישער ארגאניזא־ציע, האט נעכטן נעהאט א לייגגערן שטופּע מיט פּרעמיער ראמזי מאקדא־נאלד, דיסקוטירנדיק מיט אים אויף א פריינטלאכן אופן פארשיידענע פאר־לעסטיגער פראגעס.

לערער אין א״י דערקלערן איין־טאגיקן סטרייק

ירושלים, דעצ. 16 (איטא). — אן איין־טאגיקער סטרייק איז דערקלערט געווארן פון נעכטן 10 אזיינער אינ־דערפרי פון אלע לערער אין די ציו־ניסטישע שולן, אין פּראטעסט קעגן דעם וואס זיי האבן נאך ניט געקראגן זייערע שכירות פאר די חדשים יוני און יולי.

די שולן, וועלכע דערווארטעט, וועלן היינט געעפנט ווערן ווי געוויינלאך.

כינע בלייבט פּאקטיש אן א רעגירונג

אכציק טויזנט סטודענטן, איגנאדירנדיק קריגס צושטאנד, אטאקירן פּאליציי און סאלדאטן, און פאדערן מלחמה מיט יאפּאן. — רעגירונג רעזיגנירט

(ספּעציעלע טעלעגראמע צו ״דאס אידישע וואָרט״ פון ״איטא״)

נאנקין, כינע, דעצ. 16. — די נאצי־צו פארהאנדלען וועגן פאראייניקונג מיט שנא נאנקין. זיי זיינען באגריסט גע־ווארן ווי ״די רעטער פון פאלק״. מען הערט אז, אז זיי זאלן נעמען אן אנ־געזעענען אנטשיידן אין דער פארמירונג פון א נייער רעגירונג.

מען גלויבט דא אבער ניט שטארק, אז דער יונגער אמביציעזער רעזיגנ־ירטער פּרעזידענט, טשיאנג קאי־שעק, האט געמיינט ערנסט מיט זיין רעזיג־נאציע. מען גלויבט, אז ער וועט נאך קומען צוריק און וועט פּרובירן פאר־כאפּן די מאכט ביי דער ערשטער גינס־טיקער געלעגענהייט.

—(::)—

שלום־עליכמס יקנה״ץ דא יאנוואר 15טן

שלום עליכמ׳ס קאמעדיע ״יקנה״ץ״ (אדער ״דער־בערוש קראד״), אין פיר אקטן, וועט דא אויפגעפירט ווערן צום ערשטן מאל, אונטער דער רעזיש פון ב. שעפּס, פרייטאג, יאנוואר 15טן, אין פּלעיהאוז טעאטער.

ווי מר. שעפּס דערקלערט, האט ער אויסגעקליבן די דאזיקע קאמעדיע צו שפּילן דא דעם ווינטער, ווייל דארטן ווערט געשפּילדערט א בערגל קראך, וואס דערמאנט, ווייזט שטארק אין כאר־אקטער דעם קראך אויף וואל סטריט.

די פארשיידענע ספּעקולאנטן טיפּ (אינשליסנדיק דעם מנחם־מענדל) אין ״יקנה״ץ״ זיינען איינגעלאך די קליינ־סטע־טלדיקע קאפּיעס פון די גרויסע מנחם־מענדלס פון וואל סטריט.

די קאמעדיע איז נאך פאר שלום־עליכמ׳ס לעבן געשפּילט געווארן אין מאמאשעווסקים טעאטער אין ניו־יארק, אז, ווי עס דערציילט זיך, האט דער געפאקטער טעאטער שיר ניט אריינ־געפאלן אין היסטעריקע פון געלעכ־טער.

ארום 25 פּערזאן, פון די בעסטע אידישע דראמאטישע קרעפטן אין שטאט, באטייליקן זיך אין דער אויס־פירונג. די רעפּעטיציעס גייען שוין אן פאר א פאר וואכן צייט.

—(::)—

אלטער וויניפּעגער תושב געשטארבן

ישעיה שווארצוואלד, באקאנטער אלטער וויניפּעגער אידישער תושב, איז געשטאָרבן לעצטן שבת אין זיין היים, מעגנום עווע. אין עלטער פון 70 יאר. די לויה איז פארגעקומען זונטאג, צום שעהי צדק בית־עלמין, און רבי הער־סאן האט געמאכט דעם הספּד.

דער פארשטארבענער איז געקומען פון רומעניע מיט ארום 30 יאר צוריק. ער איז דא געווען איינער פון די גרינ־דער און א טעטיקער מיטגליד פון דער בית־אברהם (רומענישער) שול.

ער האט איבערגעלאזן זיין פרוי, און 7 קינדער: מרים, רחל גימפּל און מרס. גנדיקע זיינען דערווייל געווארן: רבי סאלאמאן פרענק, פּרעזידענט; מעקס העפּנער, וויצע־פּרעזידענט; לא־רענס ע. טעפּער, קאסירער; דר. ה. מע־דוש. ע. קוראנסקי, פינאנץ־סעקרעטאר; דר. ס. ה. טשוירטשיל, מאנעטאר; פרענק בוקוואלד, געהילף מאנעטאר; מ. נ. זימערמאן, וואָרדען; אויזרוין דארפ־מאן, גארדיען, און טראסטיס — נעוו. פּרעז. מ. דוש. פינקלשטיין, נעוו. פּרעז. דוש. י. סטיין און דוש. מ. כערנשטיין.

פּרעמיער דזשאן ברעקען

פּרעמיער ברעקען נאמינירט קאנדידאט פון פּראגרעסיוון און פון ליבעראלן

דהי פּא, מאנ., דעצ. 16. — פּרע־מיער דזשאן ברעקען איז דא נעכטן נא־מינירט געווארן קאנדידאט אין די קר־מענדיקע פּראווינציעלע וואלן פון צוויי באזונדערע קאנווענשאנס: א פּראגרע־סיווער און א ליבעראלער.

די קאנווענשאנס זיינען אפּגעהאלטן געווארן אין צוויי באזונדערע זאלן אר־בערן נאס, און אויף ביידע קאנווענ־שאנס איז די נאמינאציע געווען אן איינשטימיקע.

—(::)—

פּראנצויזישע רעני־רונג העלפט דער באנק פון פראנקרייך

פּאריז, דעצ. 16. — פּרעמיער לאר־וואל האט געקראגן די גוטהייסונג פונם דעפּוטאטן קאמער צו פארנינטיקן די באנק פון פראנקרייך פאר די פאר־לוסטן וואס זי האט געליטן פונם פאל פון דעם ענגלישן פונט.

מיט 321 שטימען צו 269 האט דער קאמער געשטימט צו גונסטן פון דעם פּלאן גוט צו מאכן די פאר־לוסטן פון דער באנק אויף דער סומע פון 100 מיליאן דאלאר.

זשערמעין מארטען, געווזענער בורזשעט מיניסטער, האט אנגעפירט אן עקשנות׳דיקן קאמף קעגן דעם פּלאן אבער ער איז דורכגעפאלן. פונקט אזוי איז אויך דורכגעפאלן אן אמענדמענט פון די סאציאליסטן.

—(::)—

איך ווערט פּארזיצער פון אימיגראציע קאמיסיע

וואשינגטאן, דעצ. 16 (איטא). — קאנגרעסמאן דיקשטיין אין דערווייל־לט געווארן נעכטן פּארזיצער פון דער הויז קאמיסיע פאר אימיגראציע. דאס איז צום ערשטן מאל פאר א צאל יארן, אז א אידישער קאנגרעסמאן זאל קריגן די דאזיקע פּאראיצרשאפט.

דער פאקט ווערט אנגענומען ווי אן אנדייטונג, אז אין דער קאמיסיע הערשט איצט א מער ליבעראלע שטי־מונג צו אימיגראנטן, און אז א צאל קאנגרעסלייט וואס זיינען געווען פון דער קאמיסיע זיינען פארבליבן געווארן מיט מער אירן־פריינטלאכע.

אידישע אוטאנאמיע אין לאטוויע געדרא־עט פון נעפאר

ריגע, לאטוויע, דעצ. 16. — דער רעגירונגס סובסידיע צו די מינדערהייט טעאטערס, פון וועלכע אויף דער אידי־שער ״טעאטער האט גענאסן, דערמעג־לאכנדיק זיין עקזיסטענץ, וועט גע־שניטן ווערן קומענדיקן יאר. — ווי דער בילדונגס מיניסטער האט גענעגן אן אנצוהערענישע ביי א פּרעסע אויס־נאמע.

כאטש דער מיניסטער האט דער־קלערט דעם שריט מיט דער נוינווענ־דיקייט פון עקאנאמיע אינם פּנים פונם קריזיס, ווערט עס אבער פארשטאנען, אז די רעגירונג גיט זיך אונטער צו דער וואקסנדיקער אגיטאציע פון דער לאטווישער שאוועניסטישער פּרעסע, וועלכע פאדערט די אפּשאפונג פון די אזוי־גערופענע מינדערהייט פּריווילע־גיעס.

די אגיטאציע אין דער דאזיקער פּרע־סע שטעלט אויף אין געפאר די עקזיס־טירנדיקע מינדערהייט דעפּארטמענטן פאר בילדונג און פּרעסע, די פאדערונג אין פאר דער פולער אפּשאפונג פון קולטורעלער אווטאנאמיע פאר מיני־דערהייטן, און אז דער אלגעמיינער שול דעפּארטמענט זאל האבן דעם אויפזיכט אויך אויף די מינדערהייט שולן.

ברישיש מ׳לנערס וועלן מוזן באַ־נוצן 70 פּראָצ. דאָמיניאָן וו״ץ און 15 פּראָצ. ענגלישע

אטאוואַ, דעצ. 16. — אין אן אינ־טערוויו האט דא פּרעמיער ר. ב. בע־נעט דערקלערט, אז די בריטישע רעג־רונג פלאנעוועט איצט א ווייץ קוואטא פון 70 פּראצענט פאר די דאמיניאנס, 15 פּראצענט ענגלישע ווייץ און 15 פּראצענט פון אנדערע לענדער. דאס איז א פיל העכערע קוואטא פאר די דאמיניאנס, ווי עס ווערט באריכטעט אינם ״מילנער״ אין ענגלאנד.

״מילנער״ באריכטעט 55% קוואטא פאר דאמיניאנס

לאנדאן, דעצ. 16. — לויט א דער־קלערונג פון דער אויסגאבע ״דער מילנער״, אפיציעלער אָרגאן פון די בריטישע מילנער, שלאגט די בריטי־שע רעגירונג פאר, אז מילנער אין ענגלאנד זאלן מוזן נעבראוכן א קווא־טא פון ניט וויניקער ווי 55 פּראַ־צענט פון די ווייץ וואס זיי מאלן פון די דאמיניאן אימפּארטן.

דער פארשלאג איז געמאכט געווא־רען ביי א קאנפערענץ פון דער אל־שטיער פון דער רעגירונג מיט די מילנערס. צו באטראכטן די ווייץ קוואטא פראגע, מר. דזש. ה. טאמאס, סעקרעטאר פאר די דאמיניאנס, האט מיט איינינקן טעג צוריק דערקלערט אין פארלאמענט, אז ענגלאנד וועט פאר דער דאזיקער קאנצעפּציע צו די דאמיניאנס פארלאנגען פון זיי ענ־לאכע פּארצונג פאר איר האנדל.

״דער מילנער״ פארזיכערט, אז די רעגירונג וועט באשטימען די פאלגנ־דיקע קוואטעס פאר מעל פאר אי־נערלאנד געבראוך: ענגלישע ווייץ, 15 פּראצענט; דאמיניאן ווייץ, 55 פּראצענט, און אויסלענדישע ווייץ, 30 פּראצענט. פריער האט מען ניט דערווארט קיין גרעסערע קוואטא ווי 47 פּראצענט פאר די דאמיניאנס.

״דער מילנער״ דערקלערט ווייטער, אז די רעגירונג וועט קירצלאך פאר־שלאגן אויך א מאקסימאלן פּריין פאר דעם אינערלאנד ווייץ־שניט פון קר־מענדיקן סעזאן, וואס וועט זיין צווי־שען 45 און 50 שילינג א פערטל (אן ערך פון $1.20 ביז $1.28 א בושל).

צוויי אינדישע מיידלאך דערשיסן אויף טויט בריטישן ריכטער

ניו־דעלהי, אינדיע, דעצ. 16. — צוויי בענגאלישע הויף־שול מיידלאך האבן דא דערשאסן אויף טויט דעם בריטישן קריין־ריכטער, טשארלס דזשאפרי באקלענד סטיוענס, און האבן פארוואונדעט זיין אדיוטאנט, די מיידלאך, וועלכע זיינען דערנאך ארעסטירט געווארן, האבן דערקלערט, אז זיי האבן באגאנגען דעם טאט אינם קאמף פאר אינדיעס אומאפּהענגיג־קייט.

די מיידלאך זיינען, ווי די פּאליציי באהויפּטעט, מיט סאנטי גאוזע, טאכ־טער פון א פארשטארבענעם פּראפע־סאר, און מיט סוניטי טשאוודהורי.

די צוויי מיידלאך זיינען אריין צום ריכטער מיט דער פּרעטענזיע, אז זיי ווילן אים זעגן ווענן אראנזשירן א רעגן.

דריי־יאָריק אינגעלע דערטרונקען זיך אינ׳ם אסניבאָין טייך

שפּילנדיק זיך אויפן אייז פון אסי־באין טייך ביים ברעג פון דאדרין סט., נעכטן אינדערפרי, איז פּרעדי נאר־דאן, 3 יאר אלט, זון פון מר. און מרס. א. גארדאן, 526 דארין סטריט, אריינ־געפאלן אין א לאך וואס איז געווען דורכגעבראכן אינם אייז, און ער איז דערטרונקען געווארן.

דאס קינד איז צען אזייגער אינדער־פרי אוועק מיט זיין ברודער צו שפּילן זיך אין דרויסן און זיי זיינען אוועק־גענאנגען צום טייך מיט נאך א איינגל, זייערער א שכן.

מרס. דזש. רידעל, 529 דארין סט. האט געזעען די קינדער נעכטן נאך 10 אזייגער. אינדערפרי שפּילן זיך ביים טייך און מיט עטלאכע מינוט שפּעטער האט זי דערהערט פון דער טראגעדיע. ווען פרעדי׳ס חברים זיי־נען מיט א געוויין געקומען צולויפן אהיים און זיי האבן אנגעזאגט די טרויעריקע בשורה, אז ער איז דער־טרונקען געווארן.

מען האט באלד געמאלדן דער פּאַ־ליציי און דריי פּאליציסטן זיינען גע־קומען און זיי האבן אנגעהויבן צו זוכן דעם יונגן קרבן פון נאכלעסי־קייט. זיי האבן ארומגעבראכן שטי־קער אייז ארום, אבער אן רעזולטאט־מען. זיי האבן דערווייל דאס קינד ניט געפונען.

דר. יאָרק אינגעלע דערטרונקען אין אַלטוויע

(ספּעציעלע טעלעגראמע צו ״דאס אידישע וואָרט״ פון ״איטא״)

לאנדאן, דעצ. 16. — אין אן אינ־טערוויו האט דא פּרעמיער ר. ב. בע־נעט דערקלערט, אז די בריטישע רעג־רונג פלאנעוועט איצט א ווייץ קוואטא פון 70 פּראצענט פאר די דאמיניאנס, 15 פּראצענט ענגלישע ווייץ און 15 פּראצענט פון אנדערע לענדער. דאס איז א פיל העכערע קוואטא פאר די דאמיניאנס, ווי עס ווערט באריכטעט אינם ״מילנער״ אין ענגלאנד.

״מילנער״ באריכטעט 55% קוואטא פאר דאמיניאנס

לאנדאן, דעצ. 16. — לויט א דער־קלערונג פון דער אויסגאבע ״דער מילנער״, אפיציעלער אָרגאן פון די בריטישע מילנער, שלאגט די בריטי־שע רעגירונג פאר, אז מילנער אין ענגלאנד זאלן מוזן נעבראוכן א קווא־טא פון ניט וויניקער ווי 55 פּראַ־צענט פון די ווייץ וואס זיי מאלן פון די דאמיניאן אימפּארטן.

דער פארשלאג איז געמאכט געווא־רען ביי א קאנפערענץ פון די פאר־

אידישע אוטאָנאָמיע אין לאָטוויע געדראָ־עט פון נעפאָר

ריגע, לאטוויע, דעצ. 16. — דער רעגירונגס סובסידיע צו די מינדערהייט טעאטערס, פון וועלכע אויף דער אידי־שער ״טעאטער האט גענאסן, דערמעג־לאכנדיק זיין עקזיסטענץ, וועט גע־שניטן ווערן קומענדיקן יאר. — ווי דער בילדונגס מיניסטער האט גענעגן אן אנצוהערענישע ביי א פּרעסע אויס־נאמע.

כאטש דער מיניסטער האט דער־קלערט דעם שריט מיט דער נוינווענ־דיקייט פון עקאנאמיע אינם פּנים פונם קריזיס, ווערט עס אבער פארשטאנען, אז די רעגירונג גיט זיך אונטער צו דער וואקסנדיקער אגיטאציע פון דער לאטווישער שאוועניסטישער פּרעסע, וועלכע פאדערט די אפּשאפונג פון די אזוי־גערופענע מינדערהייט פּריווילע־גיעס.

די אגיטאציע אין דער דאזיקער פּרע־סע שטעלט אויף אין געפאר די עקזיס־טירנדיקע מינדערהייט דעפּארטמענטן פאר בילדונג און פּרעסע, די פאדערונג אין פאר דער פולער אפּשאפונג פון קולטורעלער אווטאנאמיע פאר מינ־דערהייטן, און אז דער אלגעמיינער שול דעפּארטמענט זאל האבן דעם אויפזיכט אויך אויף די מינדערהייט שולן.

עדי פּאַרקער

ערי פּארקער, זון פון מר. און מרס. ה. פּארקער, וועט זיין איי־נער פון די אנטשיידענערס אין דעם ראדיא פּראגראם פון ״דאס אידישע וואָרט״ קומענדיקן זונטאג, דעצ. 20טן, 12.45 נ. מ., פון דער סי. קיי. וויי.

ערי פּארקער, 14 יאר, א תלמיד פון י. ל. פּרץ מיטל־שול, צייגט ארויס הביבשן דראמאטישן טאלאנט — וואס איז אנומלט אנערקענט געווארן פון א היגער ענגלישער ציימונג, אין אן איבערבליק איבער אן אויפפירונג אין מאקריי סקול, אין וועלכן ער האט געשפּילט די הויפּט ראל. ער וועט געבן א דע־קלאמאציע אין אידיש.

פּאלנט נאך וויטערדיקע איינ־צעלהייטן וועגן אונזער ראדיא פּראגראם

און שרייבט אייערע מיינונגען צו אונז און צו דער סי. קיי. וויי., אין פּארקער, אין דער דאזיקער פּראגראם.

פּאַרזיצער און דעפּוטאטן שוויגן, ווען ער ווארפט שמוציקסטע זידלערייען אויף אידן

אטאקירט אויך פעלקער־ליגע ווי א ״אידישע ליגע״. — זאגט רומענישע זאל ניט צאלן חובות צו אידישע באנקי־רען. — אנערקענט זיך פאר היטלערס אן אָנהייגער. — פּראטעסטן פון אידישע דעפּוטאטן אינגאנצן

(ספּעציעלע טעלעגראמע צו ״דאס אידישע וואָרט״ פון ״איטא״)

בוקארעסט, דעצ. 16 (איטא). — א גרויסער שטורעם, וואס האט שיר ניט געפירט צו א געשלעג צווישן די אנטי־סעמיטישע און די אידישע דעפּוטאטן, אין אויסגעבראכן אין פארלאמענט, וועלן אלעקסאנדער קוזא האט געמאכט איינע פון זיינע ביטערסטע און ווילד־סטע אטאקען אויף אידן, בלויז א דאנק דער אריינמישונג פון פּרעמיער יאראנאס זון, וועלכער האט פארטראגן דעם אויפזעער אינם דעפּוטאטן זאל, איז אן ערנסטער געשלעג אויסגעמידן געווארן.

קוזא האט אין זיין רעדע געפאדערט, אז רומעניע זאל אויפהערן צאלן פּראָ־צענטן אויף אירע אויסלענדישע חלו־אות, ווייל דאס געלט גייט אלעאיינס אין די קעשענעס פון די פּאריזער אי־דישע באנקירן, וועלכע זיינען ניט מער ווי ״שמוציקע זשידאעס״ (א רומעניש זידל־ווארט פאר אידן).

די אידישע דעפּוטאטן לופטא און ״דערציילט, אז ער האט נאך קוזאס רע־דע געפרעגט א צאל דעפּוטאטן פון פּארלאמענט. פארוואס זיי האבן גע־שוויגן און אים ניט אויבערגעשלאגן ווען פונם קאמער. סעבאסטיאן ראדיאווייצ׳, ער האט בא־לייידיקט ניט בלויז די אידן, נאר אויף פראנקרייך און די פעלקער־ליגע. א דעפּוטאט האט אים דערוויי־גענענטפערט: ״אויב יארגא און די אנ־דערע מיניסטערן האבן אויסגעהערט קוזאן שווייגנדיק, איז דאס געווען אן אנצוהערעניש צו אונז מיר זאלן מער דערפארענע פּרעזידענטן, וועלכע אויף שווייגן״.

בני־ברית דערווילן נייע באאמטע ביי יערלאכער פּאראזאמלונג

מעקס העפּנער, וויצע־פּרעזידענט

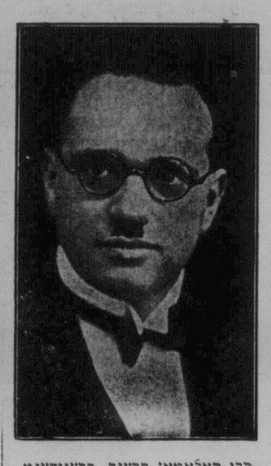

רבי סאלאמאן פרענק, פּרעזידענט

די יערלאכער פּאראזאמלונג פון בני־ברית לאדזש נו. 650 (וויניפּעג) איז דורכגעפירט געווארן מאנטאג אונט, אין טראוולערס האל. עס זיינען פאר־געקומען וואלן פאר באאמטע, און פאל־גנדיקע זיינען דערווייל געווארן: רבי סאלאמאן פרענק, פּרעזידענט; מעקס העפּנער, וויצע־פּרעזידענט; לא־רענס ע. טעפּער, קאסירער; דר. ה. מע־דוש. י. סטיין און דוש. מ. כערנשטיין.

א מעשה מיט א מוסר־השכל: ״האוס ברו״ דארף מען טרינקען אליין, אן פריינט

עליקס טשאמער, 628 קאנסול לחיים, געוואונשן זיך כל טוב ווי ביי עוועניו, קנייטשט זיך איצט זיין שטע־רען און ער שטריינגט זיך אז צו ווען אין דער בעסטער אדרענונג ווען ער דערגרייכן זיין באשלוס: ״לויגט זיך ניט . . . איינער פון זיינע פריינט צו נעמען מתנות פון א פריינט, אדער וואלט זיך ניט באריטט פאר דער פּאליציי א מתנות און צי איז כדאי צו טיילן זיך מיט זיי מיט אנדערע פריינט?

טשאמער האט זיך ערשט צוריק געקערט פון א רייזע איבער דער קאנטרי, אנגעלאדן פול מיט גוטע זאכן — מתנות פון זיינע פריינט לכבוד דעם סעזאן פון גוטן ווילן צווישן מענשן און פרידן אויף דער ערד.

צווישן די מתנות האט ער אויך מיטגעבראכט א קרוג ״זאפּטיקייט״ — ערשט קלאסיקע ״האוס ברו״. זיין הארץ האט אים אבער ניט געלאזט אז בלויז ער אליין זאל הנאה האבן פון אוא ״פּיין ביסעלע״. האט ער גערופן אויף ״קידוש״ א פאר גוטע ברידער און מען האט געמאכט א איך זיך אליין היטן״.

איך ווערט פּאַרזיצער פון אימיגראַציע קאָמיסיע

וואשינגטאן, דעצ. 16 (איטא). — קאנגרעסמאן דיקשטיין אין דערווייל־לט געווארן נעכטן פּרעזיצער פון דער הויז קאמיסיע פאר אימיגראציע. דאס איז צום ערשטן מאל פאר א צאל יארן, אז א אידישער קאנגרעסמאן זאל קריגן די דאזיקע פּאראיצרשאפט.

דער פאקט ווערט אנגענומען ווי אן אנדייטונג, אז אין דער קאמיסיע הערשט איצט א מער ליבעראלע שטי־מונג צו אימיגראנטן, און אז א צאל קאנגרעסלייט וואס זיינען געווען פון דער קאמיסיע זיינען פארבליבן געווארן מיט מער אירן־פריינטלאכע.

טשוירטשיל בעסערט זיך

ניו־יארק, דעצ. 16. — ווינסטאן טשוירטשיל, וועלכער ליידעט פון א לונגענדקראנקהייט פאראורזאכט פון אן עקסידענט זונטאג אוונט, ווען ער איז דא אומגעוואוארפן געווארן פון א טעקסי קעב, בעסערט זיך, לויט א באריכט פון זיין דאקטאר.

—(::)—

אויף א באזוך אין שטאט

מר. ד. וויקער, פון אידנברידזש, מאנט., איז אויף א קורצן באזוך אין שטאט. ער איז דער גאסט פון זיין שוואגער און שוועגערן, מר. און מרס. ל. סעדלעצקי, 395 פּרינסעסשטרעט עווע.

מר. ד. וויקער איז איינער פון די ערשטע און באקאנטסטע פּיאנערן פון דע מאידנברידזשער אידישן ישוב. ער איז אויך דער ריזן (מעיאר) פון דער מוניציפּאליטעט, די מערהייט איינוואוינער פון וועלכער איז אנב ניט קיין אידישע, שוין פאר א צאל יארן געווען מעיאר פון אזא ״פּיין ביסעלע״. האט ער גערופן אויף ״קידוש״ א פאר גוטע ברידער און מען האט געמאכט א איך זיך אליין היטן״.

דר. ה. ווייצמאן

Classifie
FOR S
PERS
PROFESSOR
LYCEUM PRIV
Phone
KILSH
Canada Bldg.
WESTERN TRANSFER
Simkin's
456 STI
Phor
BONNEA
316 NOTRE
PHON
CHARLES
376 Colony St
371 Notre Dame
Sheps Age
53 807
O. DET
Physiologist
TUESDAY DEC.

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., E.
Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.
Subscription: $6.00 per year.
WINNIPEG — MANITOBA
Established 1910 Phones: 55 409—52 213

האָבן די מוסולמאַנער קיין אַנדער זאָרג ניט ?

אויף דעם מוסולמאַנישן קאָנגרעס אין ירושלים האָט אַ באַזונדער אָנגעזעענער אָרט פאַרנומען די פראַגע פון פאַלעסטינע און פונם ציוניזם. שאַרפע רעזאָלוציעס זיינען אָנגענומען געוואָרן קעגן דעם ציוניזם, און באַשלוסן זיינען אָנגענומען געוואָרן אַרויסצורופן אין קאַמף די גאַנצע מוסולמאַנישע וועלט קעגן די אידן, אויב זיי וועלן ניט אויפגעבן דעם ציוניזם.

מיר צווייפלען זייער שטאַרק אין דעם כח פון דעם מוסולמאַנישן קאָנגרס צו פאַרווירקלאַכן זיינע דראָהונגען. דער קאָנגרעס אַליין האָט גיכער געוויזן אויף דעגענעראַציע און צעפאַלונג אין די רייען פון די מוסולמאַנישע פירער, אויף קאַמף פאַר פּערזענלאַכע קליינע אַמביציעס און אויף מאַנגל פון פּאָליטישן שכל און טאַקט. דערצו איז דער אייגלפלום פון די אַלע מאַכטאַדאַנישע פירער אין זייערע אייגענע לענדער ניט אַזוי גרויס, און אָט די אַלע לענדער געפינען זיך אינטער פרעמדער הערשאַפט, — דאָס כמעט איינציקע זעלבסטשטענדיקע מאַכטדאַנישע לאַנד אין דער וועלט, טערקיי, האָט זיך אינם קאָנגרעס ניט באַטייליקט און איז קעגן די קלעריקאַלע אַספּיראַציעס פון זיינע אַנטייל־נעמער.

די פראַגע איז אָבער, — האָט טאַקע ניט די מוסולמאַנישע וועלט קיין גרעסערע זאָרג ניט, ווי דער ציוניזם ? איז טאַקע פאַלעסטינע דאָס סאַמע ערנסטע פּראָבלעם פונם איסלאַם ?

צוויי הונדערט מיליאָן מוסולמאַנער אויף דער וועלט געפינען זיך אונטערן יאָך פון קריסטלאַכע פעלקער, — אין די מוסולמאַנ האָבן ניט קיין אינטערעס צו האָבן די קריסטן, מער ווי די אידן, און, ווי מיר האָבן געזאָגט, איז ניטאָ פאַקטיש קיין איין זעלבסטשטענדיק מאַכטדאַנישע לאַנד אין דער וועלט, אויסער טערקיי. נאָך אַ פּאָר מאַכטדאַנישע לענדער, ווי העדזשאַס, אפגאַניסטאַן און פּערסיע, זיינען בלויז נאָמינאַל זעלבסטשטענדיק, אָבער פאַקטיש זיינען זיי "איינפלוס זאָנען" פון קריסטלאַכע מלוכות.

און דאָס האָט וויינינ באַזאָרגט דעם מוסולמאַנישן קאָנגרעס. ער האָט ניט אָנגענומען קיין רעזאָלוציעס צו קעמפן קעגן דער קריסטלאַכער וועלט, וואָס אונטערדעריק צוויי הונדערט מיליאָן מוסולמאַנער. ער האָט ניט באַשלאָסן צו באַיקאָטירן זייערע סחורות און צו קעמפן קעגן זייער אריינדרינגונג אין די מאַכטדאַנישע לענדער.

פון וואָס עס האָט זיי יאָ פאַרקוועטשט דאָס האַרץ, איז פונם גורל פון די דריי־פערטל מיליאָן אַראַבער אין אַרץ־ישראל. פאַר זיי האָט זיך דער מוסולמאַנישער קאָנגרעס אָנגענומען מיטן גאַנצן כח פון דער מוסולמאַנישער וועלט.

פאַרהיטן זיי פון דער בריטישער קריסטלאַכער הערשאַפט ? ניין, דאָס ניט. אויב זיי פּראָטעסטירן, איז קעגן דעם מאַנדאַט, וואָס באַפעלקערט די גרינדונג פון אַ אידישער נאַציאָנאַלער היים אין פּאַלעסטינע.

הייסט עס, אַז קעגן בריטישן מיליטער און בריטישע קריגס־שיפן האָבן זיי ניט באַזונדערס וואָס אויסצוזעצן אפילו אין פאַלעסטינע, וואָס זיי מוזן באַקעמפן מיט אַלע מיטלען, איז די אידישע קאָלאָניסטן, וואָס טריקענען די דזומפן, פאַרטרייבן די קראַנקהייטן אין די אומוויסן־הייט אין לאַנד און פאַרבויען די חורבות. דערינען זעען זיי אַ גרעסערע געפאַר, ווי אין דער בריטישער אייזענרעגער מאַכט. — אַ געפאַר ניט בלויז פאַר פאַלעסטינע, נאָר פאַר דער גאַנצער מוסולמאַנישער וועלט. אָט די אידישע פרידלאַכע אריינדרינגונג באַטראַכטן זיי עס פאַר דער גרעסטער "קאַטאַסטראָפע".

מען קאָן זאָגן, אַז דער מוסולמאַנישער קאָנגרעס איז דאָ גע־גאַנגען אויף דער ליניע פון לייכטסטן ווידערשטאַנד. ער האָט זיין גאַנ־צע העלדישקייט אַרויסגעצייגט אויפן חשבון פון די אידן, פאַר וועלכע ס'איז ניטאָ וועד זאָל זיך איינשטעלן . . .

באמת איז דער גאַנצער קאָנגרעס געווען ניט מער ווי אַן אַנטי־ציוניסטישע אינטריגע פונם מופטי. אין דער גאַנצער ענין וואָלט גע־דאַרפט וויניק באַזאָרגן וועמען עס איז. ווען ניט די ראָל וואָס די ברי־טישע רעגירונג האָט דאָ געשפּילט.

דער קאָנגרעס וואָלט ניט געקאָנט פאַררופן ווערן אין ירושלים, אַן דער צווישענצייט פון דער בריטישער רעגירונג. ווייסן מיר נאָך דערווייל ניט גענוי, וועלכע פּאָליטישע מאָטיוון האָבן באַוואוגן די בריטישע רעגירונג צו דערלויבן דעם קאָנגרעס. מיר ווייסן אָבער יאָ, אַז זי האָט אויסגענומען אַ תנאי, אַז דער קאָנגרעס זאָל ניט אַמאָליק קיין "פּרייזנדאַכע פעלקער".

הייסט עס, אַז דער קאָנגרעס האָט ניט געקאָנט אַמאָליק, וועלן מיר זאָגן, פאַראַנקרייך, וואָס באַהערשט צענדליקער מיליאָנען מוסול־מאַנער (שוין אָפּגערעדט פון ענגלאַנד). אָבער דער תנאי האָט זיך ניט באַצויגן אויף דעם "פּרייזנדאַכן" אידישן פאָלק, — דאָ האָבן זיי גע־קראָגן אַ פרייע האַנט און אַ באַלויזונג פאַר אַנדערע באַשריינקונגען...

און בעת אין לאָנדאָן האָבן פראַמינענטסטע בריטישע שטאַטס־לייט פון אַלע פאַרטיען אויסגעדריקט זייער געטרייהייט צו ענגלאַנדס הכבחות צום אידישן פאָלק ביים באַנקעט לכבוד דר. וויצמאַן, האָט דער מוסולמאַנישער קאָנגרעס אין ירושלים, מיטן הסכם פון אַן ערך די זעלבע ענגלישע שטאַטסלייט. געזוכט אַריינצושטעלן אַ מעסער אין זיין דעם ציוניזם.

און וואָס איז דאָ מאַקע דער אמת ?

אָט האָט איר פּוילישע גערעכטיקייט !

ווי דאָס האַרץ האָט אונז געזאָגט, ווען ריידנדיק אונזער מולט ווענן די פּוילישע פּאַראַמענט, האָבן מיר דערמאָנט די נאָך־פאַנראָס פּראָצעסן אין צאַרישן רוסלאַנד, וואָס פלעגן פאַרוואַנדלט ווערן אין משפּטים קעגן די פאַנראָמירטע אידן, און ניט קעגן די פאַנראָמשטשיקעס.

אָט האָט איר שוין אַ מוסטער פון דער פּוילישער "גערעכטי־קייט": צוויי אידן אין ווילנע זיינען פאַר'משפּט געוואָרן צו צוויי מאָ־נאַטן טורמע יעדערער, אויף דער קלאָגע פון רופן אידן צו נקמה קעגן די פאַנראָמשטשיקעס. און דער זעלבער ריכטער האָט אין איין אָטעם באַפרייט אַ פּוילישן קוריגאַן, וואָס האָט אין דעם זעלבן טאָג געבראָכן אידישע שויבן.

אַנערקענט די פּוילישע "גערעכטקייט", הייסט עס. אַז בראָכן שויבן אין אידישע הייזער איז ניט קיין פאַרברעכן, בעת צו רופן אידן צו ווידערשטאַנד, ניט צו דערלאָזן צו בראָכן אידישע שויבן, איז אַן ערנסטער פאַרברעכן . . .

און דערפאַר, האָבן מיר געהאַט אַזוי וויניק צוטרוי אין די אָנשטריינגונגען פון דער פּוילישער רעגירונג אונטערצודריקן די עקס־צעסן. מיר האָבן געוואוסט, אַז זי וויל טאַקע ניט די עקצעסן, אָבער מיר האָבן אויך געפילט, אַז זי וועט אַן באַזונדער פאַרדראָס טקריב זיין די אידן. אָבי ניט איינצורייסן זיך צופיל מיט די אנטיסעמיטן און ניט קריגן קיין נאָמען פון אַ "אידישער רעגירונג".

זי האָט געמאַכט אַ סוף צו די אָפּענע פּאָגראָמען, אָבער איצט וועט דער געריכט אָנהויבן זיין שטילן פּאָגראָם, קעגן וועלכן ס'איז אפילו שווער צו פּראָטעסטירן : עס ווערט דאָך געטאָן אונטער דער מאַסקע פון "גערעכטקייטן".

און, צום סוף, וועלן די אַנטיסעמיטן אויבערצייגן זיך, אַז די רע־גירונג איז פאַרט זייערע, און ניט "אַ אידישע", — אין זיי וועלן וויסן, אַז ס'איז ניטאָ וואָס מורא צו האָבן, — אידן זיינען הפקר . . .

יאַפּאַנער ווילן זיין אידישע מחותנים !!

(ספּעצ. פאַר "דאָס אידישע וואָרט") פון אונזער כאַרבינער קאָרעספּאָנדענט

יאַפּאַן אַ דורכוואַנדערונגס לאַנד פאַר אידישע אימיגראַנטן; — אי־דישע טיפן און געשעפטן; — אַ ראיה מן התורה אַז די יאַפּאַנעזער זיינען די פאַרלאָרענע עשרת השבטים

די יאָרן 1923-1981 קאָן מען רע־כענען אַלס די רעגעראַטן פון אַ נייע דעם אידישן ישוב אין יאַפּאַן. אין יאָ־פאַן האָט דאָן עקזיסטירט די גרויסע "חכנסת אורחים" הויז פונם אַמע־ריקאַנער "האיאַס", אינם רעכטן אייר־ראַפּעאישן צענטער פון יאָקאָהאַמע. אַ גרויסע צאָל אימיגראַנטן האָבן זיך אָפּגעשטעלט אין יאָקאָהאַמע, קאַבע, און אַנדערע ערטער און חוץ דעם זיי־נען אין די לעצטע יאָרן פון דער גרויסער וועלט מלחמה אָנגענומען קיין יאַפּאַן אַ באַרייטנדער צאָל מענשן פון פאַרשיידענע לענדער (אַמעריקע, קאַ־נאַדע, אויסטראַליע, און אַז.) — וועלכע האָבן ניט געוואָלט גיין אויף די שראַכטן פעלדער אַלס האַרמאָנן פלייש. אין יאַפּאַן זיינען ניט חל געווען קיין נע געזעצן פון אַרויסגעבן רייזדטיר. אויף זיינע אָנגענומענע אַ באַרייטנדער צאָל אידן פון כאַרבין וועלכע האָבן פאַרבונדן געשעפטלאַכע באַציאונגען מיט יאַפּאַנישע פירמעס. נאָר ווי גיך די וועלט און באַזונדערס דער ווייטער מזרח האָט זיך אָנגעפאַנגען אויסהייל־לן פון די וואונדן פון דער וועלט מל־חמה איז באַלד געפלאַצט דער צווייטער ווייליקער אידישער ישוב אין יאַפּאַן די צעגעזעלטע שוכנים פון דער אַמע־ריקע ווערן שורש פון די צען שבטים פונם אידישן פאָלק וועלכע זיינען פאַרטרייבן געוואָרן פון פאָלקסמינע נאָך פאַרן חורבן פונם ערשטן בית המקדש און וועלכע זיי־נען פון אונז פאַרשוואונדן געוואָרן בראַשי פון דער אָנגעזעענער עלעראַנטער שטייט דער יאַפּאַנישער עלעראַנטער דר. איאַבא פון מאַקיאַ, וועלכער האָט אַ נאַנצע רייע נאָכפאָלגער. אמת, די גרונטלאַגן פון די אַנגעזעענע זיינען ניט שטאַרק באַגרינדעט מיט קאָן אויף אַ זיי פיל קשיות, נאָר די אַלטע עשיכטע פון יאַפּאַן איז בכלל פול מיט ספקות און חתירות. דר. איאַבא שטיצט זיך אויף דער יאַר־דיצע וועלכע ווערט איבערגעגעבן ביי די יאַפּאַנעזער פון דור צו דור, דאָס די אור־פאַטערס, און גרינדער פונם גאַנץ אַנדערע אומבאַקאַנטע אומגע־בונג, אַנדערע מענשן, קליינע מיניאַ־טור געבייטעס, אַ גאַנץ אַנדערע לעבנס שטיינער, דער קליין הייפעלע איירא־פּעער ווערט בטל אינם יאַפּאַנעזער. ס'איז זיך שווער צו פאַרענטערן דעם דורכשניטלאַכן אידישן דורכוואַנדע־רער אפילו אין די ראַאַנגען וואו דאָס ביסל איירא־פּעער און איירא־פּעאישע האַטעלן געפינען זיך. די גרעסטע שטעט פון יאַפּאַן זיינען אַ גאַנץ אַ מעמיש פון דעם אַלטן מיטל־אַלטערישן אַזיאַ־טישן אַריענט מיט דער היינטיקער איירא־פּעאישער טעכניק און קולטור. די מיניאַטורע הייזלאַך און פענסטער, די ווענטעלאַך פון דינע בראַטלאַך, זייערע לאַנגע קימאָנאָס און הילצערנע שטעג־שיך, דאָס אַלץ ניט באַלד נע נעזעצן אַן אַרויסגעבן אין חור נה אינם לאַנד פונם רויטן מאַרגן.

פאַר די לעצטע יאָרן באַוויזן זיך אַרטיקלען אין דער יאַפּאַנישער פּרע־סע פון נעוויסע יאַפּאַנישע געלערטע וועלכע באַמיען זיך צו באַווייזן, דאָס ווייליקער אידישער ציון זייער שורש פון די צען שבטים פונם אידישן פאָלק וועלכע זיינען פאַרטרייבן געוואָרן פון פאַלעסטינע נאָך פאַרן חורבן פונם ערשטן בית המקדש און וועלכע זיי־נען פון אונז פאַרשוואונדן געוואָרן. בראַשי פון דער אָנגעזעענער עלעראַנטער שטייט דער יאַפּאַנישער עלעראַנטער דר. איאַבא פון מאַקיאַ, וועלכער האָט אַ נאַנצע רייע נאָכפאָלגער. אמת, די גרונטלאַגן פון די אַנגעזעענע זיינען ניט שטאַרק באַגרינדעט מיט קאָן אויף אַ זיי פיל קשיות, נאָר די אַלטע עשיכטע פון יאַפּאַן איז בכלל פול מיט ספקות און חתירות. דר. איאַבא שטיצט זיך אויף דער יאַר־דיצע וועלכע ווערט איבערגעגעבן ביי די יאַפּאַנעזער פון דור צו דור, דאָס די אור־פאַטערס, און גרינדער פונם אינעם אַמעריקאַנער אומגע־בונג, אַנדערע מענשן, קליינע מיניאַ־טור געבייטעס, אַ גאַנץ אַנדערע לעבנס שטיינער, דער קליין הייפעלע איירא־פּעער ווערט בטל אינם יאַפּאַנעזער. ס'איז זיך שווער צו פאַרענטערן דעם אַמע־ריקאַנער "האיאַס", אינם רעכטן אייר־ראַפּעאישן צענטער פון יאָקאָהאַמע, קאַבע, און אַנדערע ערטער און חוץ דעם זיי־נען אין די לעצטע יאָרן פון דער גרויסער וועלט מלחמה אָנגענומען קיין יאַפּאַן אַ באַרייטנדער צאָל מענשן פון פאַרשיידענע לענדער (אַמעריקע, קאַ־נאַדע, אויסטראַליע, און אַז.) — וועלכע האָבן ניט געוואָלט גיין אויף די שלאַכט פעלדער אַלס האַרמאָנן פלייש. אין יאַפּאַן זיינען ניט חל געווען קיין שטעג־שיך, דאָס אַלץ ניט באַלד נע געזעצן אַן אַרויסגעבן דעם אַמע־ריקאַנער שיפס קאַרטן וועלכע זיינען אויסגעשטעלט אויף יאָקאָהאַמע, וואו דער אידישער ישוב אין נאָך דער ערד ציטערניש פון 1923 כמעט אינ־נאַנצן אונטערגעגאַנגען. נאָר די כאַרבינער בוירע פון "היאַס־יקאַ־עמיגראַנטן" האָבן באַלד אָנגענומען שריט דורך די געצייכלטע כלל־טוער פון קאַבע, דאָס אין די פאַלן ווען אַ אידישן אימיגראַנט ווענט אויסקומען צו זעצן זיך אויפן שיף פון דער האַפן שטאָט יאָקאָהאַמע, זאָל ער אויך באַ־זאָרגט ווערן (כמעט אַלץ שיפן אויף דער האַפן שטאָט קאַבע, וואו ס'גע־פינט זיך ביי היינטיקן טאָג דער גרעסטער אידישער ישוב פון יאַפּאַן). די אידן פון קאַבע האָבן פאַר דעם צוועק מאַכיליזירט די עטלאַכע גע־ציילטע אַרבעטער אין יאָקאָהאַמע, וועלכע זיינען אַנטקומען צו קומען אין צו העלפן מיט ראַט און טאַט די גע־ציילטע אַרבעטער אין דורכוואַנדערונג. אמת, די גרויסער אלוועלט־לאַכער אידישער אימיגראַציע פאַר־באַנד "האיאַס־יקאַ־עמיגראַנטן" האָט אויך אַן אַרגאַניזאַציע אויפן וויינטן מזרח, וועלכע האָט אַ קאַנטאַקט און פאַרבינדונג מיטן אידישן ישוב אין קאַבע יאָרן. די געוויסע קאַטעגאָריעס אומבאַהאַלפענע פון די דורכוואַנדערער־דע אימיגראַנטן, וועלכע דאַרפן זיי־נען אויפן שיף אין די האַפנס פון יאַפּאַן, וואָלטן מסיג פאַרפאַלן געוואָר־רען אינם לחלוטין פרעמדן משונה־דיקן אומבאַקאַנטן לאַנד, אין די גרוי־סע געדיכטע יאַפּאַנישע שטעט, אַן אַ שפּראַך־ניט זעענדיק קיין איין וויינטן אייראַפּעאישן מענשן, ניט וויסנדיק זיך וואוהין צו קערן און וואוהין צו וועגן. די ביוראָ פונם "היקעס" (האַ־יאַס־יקאַ־עמיגראַנטן), וועלכע באַ־זאָרגט דעם גרעסטן טייל אידישע אימיגראַנטן פונם וויינטן מזרח מיט אַלע נויטיקע פאַרמאָליטעטן און פאַר באַרייטעט זייער ריזיק און דאָקומענ־טן כדי איר זאָל ניט אויסקומען צו זיצן אינבעריקע צייט אין יאַפּאַן — ניט די אימיגראַנטן די אַדרעסן פון די אידישע כלל טוער אין יאַפּאַן, וועלכע קומען זיי אין אַנטקעגן אין טוען פאַר זיי אַלעס מעגלאַכעס. פאַר די לעצטע צייט האָט זיך אָנגעפאַנגען צו באַמערקן, דאָס קרובים פון דרום אַמע־ריקע, מעקסיקאָ, און אויך פון די פאַראַיינטע שטאַטן שיקן פאַר אַ־מיגראַנטן שיפס קאַרטן וועלכע זיינען אויסגעשטעלט אויף יאָקאָהאַמע, וואו דער אידישער ישוב אין נאָך דער ערד ציטערניש פון 1923 כמעט אינ־נאַנצן אונטערגעגאַנגען. נאָר די כאַרבינער בוירע פון "היאַס־יקאַ־עמיגראַנטן" האָבן אָנגענומען שריט דורך די געצייכלטע כלל־טוער פון קאַבע, דאָס אין די פאַלן ווען אַ אידישן אימיגראַנטן וועט אויסקומען צו זעצן זיך אויפן שיף פון דער האַפן שטאָט יאָקאָהאַמע, זאָל ער אויך באַ־זאָרגט ווערן (כמעט אַלץ שיפן אויף דער האַפן שטאָט קאַבע, וואו ס'גע־פינט זיך ביי היינטיקן טאָג דער גרעסטער אידישער ישוב פון יאַפּאַן). די אידן פון קאַבע האָבן פאַר דעם צוועק מאַכיליזירט די עטלאַכע גע־ציילטע אַרבעטער אין יאָקאָהאַמע, וועלכע זיינען אַנטקומען צו קומען אין צו העלפן מיט ראַט און טאַט די גע־ציילטע אַרבעטער אין דורכוואַנדערונג. אין אַן אַנדער אָרט אין אַמע־ריקע, אין אַנדערע לענדער, אין אַנדערע מענשן, אַנדערע מיניאַ־טור געבייטעס, אַ גאַנץ אַנדערע לעבנס שטיינער, דער קליין הייפעלע איירא־פּעער ווערט בטל אינם יאַפּאַנעזער. ס'איז זיך שווער צו פאַרענטערן דעם דורכשניטלאַכן אידישן דורכוואַנדע־רער אפילו אין די ראַאַנגען וואו דאָס ביסל איירא־פּעער און איירא־פּעאישע האַטעלן געפינען זיך. די גרעסטע שטעט פון יאַפּאַן זיינען אַ גאַנץ אַ מעמיש פון דעם אַלטן מיטל־אַלטערישן אַזיאַ־טישן אַריענט מיט דער היינטיקער איירא־פּעאישער טעכניק און קולטור. די מיניאַטורע הייזלאַך און פענסטער, די ווענטעלאַך פון דינע בראַטלאַך, זייערע לאַנגע קימאָנאָס און הילצערנע שטעג־שיך, דאָס אַלץ ניט באַלד נע־נעזעצן אַן אַרויסגעבן אין חור נה אינם לאַנד פונם רויטן מאַרגן.

פאַר די לעצטע יאָרן באַוויזן זיך אַרטיקלען אין דער יאַפּאַנישער פּרע־סע פון נעוויסע יאַפּאַנישע געלערטע וועלכע באַמיען זיך צו באַווייזן, דאָס ווייליקער אידישער ציון זייער שורש פון די צען שבטים פונם אידישן פאָלק וועלכע זיינען פאַרטרייבן געוואָרן פון פאַלעסטינע נאָך פאַרן חורבן פונם ערשטן בית המקדש און וועלכע זיי־נען פון אונז פאַרשוואונדן געוואָרן. בראַשי פון דער אָנגעזעענער עלעראַנטער שטייט דער יאַפּאַנישער עלעראַנטער דר. איאַבא פון מאַקיאַ, וועלכער האָט אַ נאַנצע רייע נאָכפאָלגער. אמת, די גרונטלאַגן פון די אַנגעזעענע זיינען ניט שטאַרק באַגרינדעט מיט קאָן אויף אַ זיי פיל קשיות, נאָר די אַלטע עשיכטע פון יאַפּאַן איז בכלל פול מיט ספקות און חתירות. דר. איאַבא שטיצט זיך אויף דער יאַר־דיצע וועלכע ווערט איבערגעגעבן ביי די יאַפּאַנעזער פון דור צו דור, דאָס די אור־פאַטערס, און גרינדער פונם אינעם אַמעריקאַנער אומגע־בונג, אַנדערע מענשן, קליינע מיניאַ־טור געבייטעס, אַ גאַנץ אַנדערע לעבנס שטיינער, דער קליין הייפעלע איירא־פּעער ווערט בטל אינם יאַפּאַנעזער. ס'איז זיך שווער צו פאַרענטערן דעם דורכשניטלאַכן אידישן דורכוואַנדע־רער אפילו אין די ראַאַנגען וואו דאָס ביסל איירא־פּעער און איירא־פּעאישע האַטעלן געפינען זיך. די גרעסטע שטעט פון יאַפּאַן זיינען אַ גאַנץ אַ מעמיש פון דעם אַלטן מיטל־אַלטערישן אַזיאַ־טישן אַריענט מיט דער היינטיקער איירא־פּעאישער טעכניק און קולטור. די מיניאַטורע הייזלאַך און פענסטער, די ווענטעלאַך פון דינע בראַטלאַך, זייערע לאַנגע קימאָנאָס און הילצערנע שטעג־שיך, דאָס אַלץ ניט באַלד דאָס אַלץ ניט באַלד אַן אַרויסגעבן אין חור נה אינם לאַנד פונם רויטן מאַרגן.

טיף אין בריטיש אין דאָן געווען דער אָפּגרונט פון די הערשנדע און אונ־טערדריקטע קלאַסן. אין צאַרישן רוס־לאַנד וואו ס'האָט געלעבט דער רוב מענן אין רוב בנין פונם אידישן פאָלק, איז דער אָפּגרונט פול געוואָרן מיט אַ יס פון געוואַלטענע טערן. דאָס אַלץ געווען דער אָפּגאַנג פונם שטורם און דער איז אויסגעבראָכן, פאַרכאַפּנדיק די בריטיש מאַכט, דאָס ער באַלד דער־ריכטן דיינטערעגלאַך אין אין די קעלערן, וואו ס'זיינען געווען פאַרזונ־קען די אידישע אַרבעטער. דאָרט האָט זיך אַן אַנגעפאַנגען דער הייליקער אומרן פאַרן אַפּריאַנונגס קאַמף. די פאַרקעטעטע אידישע אַרבעטער האָבן דערפילט דעם זייערע קייטן, האָבן דער־קאָנט זייערע שונאים פון אינוויינינ און פון אויסן און גענומען זוכן אַ דערלייזונג.

מיט אַן אָפענעם פּנים, שטריינג־אָפּגרענעצנדיק זיך פון אַלע אויסגע־שפּראָכענע און פאַרשטעלטע אַסיפּי־מיליאָטאָרן זיינען געקומען די פויע־לי ציון אַלס די אַנזאַגער פון רע־וואָלט לעגן דעם גלות און קעגן דער געוועלשאַפט, וואָס לעבט אויף עקס־פּלוטאַציע, זיי האָבן זיך דאָן גע־שטעלט אין די רייען פון די עמעסער קעגן די אַלטע לעבנס פאָרמען און קעגן דער קראַנקהאַפטער יראה פון דעם אידישן פאָלק.

אין אַ ווינקל פונם אַמעריקאַנער געזעלשאַפטלאַכן אידישן לעבן איז לעעטנס פאַרגעקומען אַ שפּעענעיק, וועלכע ווערט מיט יאָרן שאַר בלאַט טען בדי איז זאָל ניט אויסקומען צו זיצן אינבעריקע צייט אין אַ היסטאָרי־טראַגן דעם שטעמפּל פון אַ היסטאָרי־שער דאָטע.

צוויי פאַרטיען פונם אַרבעטער צער־ניש : די סאַציאַליסטישע אַרבעטער פאַרטיי פועלי־ציון און די צעריי־ציון האָבן אַנאַליז פון אַ תקופה פון זייער איינע־ראַטיקן פאַרטיי לעבן. נאָך אַ רייע אונטערהאַנדלונגען, וועלכע האָבן זיך אַנגעהויבן אין אַן אַנדער אָרט אין אַמע־ריקע, מעקסיקאָ, און אויך פון די פאַראַיינטע שטאַטן שיקן פאַר אַ־מיגראַנטן שיפס קאַרטן וועלכע זיינען אויסגעשטעלט אויף יאָקאָהאַמע, וואו דער אידישער ישוב אין נאָך דער ערד ציטערניש פון 1923 כמעט אינ־נאַנצן אונטערגעגאַנגען. נאָר די פאַרטיען שאַפן באַ־כאַרבינער בוירע פון "היאַס־יקאַ־עמיגראַנטן" האָבן אָנגענומען אַ־דער אַרבעטער פאַר באַאַרבעטונגס־שטעלן אין אַלע אַרבעטער אַרבעטער אַרבעטער

גליק און ראכע

סענסאציאנעלער ראמאן
פון א. א.

(פארזעצונג)

— ווייסטו וואס דו האסט איינגע־לאך פארדינט דערפאר ? דעם טויט!

דער לייטענאנט איז בלאס געווארן.

— איך וועל דיר שיינקען דאס לע־בען, אבער מיין לייטענאנט קאנסטו מער ניט זיין, פאר דעם דאזיקן אמט וועל איך קורלין באשטימען. וועט דיר געליינגען ווידער צו קריגן מיין צר־טרויען, דאן וועסטו פיליייכט ווידער באקומען דעם זעלבן פאסטן.

— ווען איך וועל אבער דערפארן דאס דו ווילסט נעמען ראכע פון טר־אישקאן, דאן וועסטו גלייך ארויסגע־שמייסן וועדן פון אונזער באנדע. איצט קאנסטו גיין.

קורד אלי איז ציטערנדיק אוועק און אטאנאסיאס האט באפוילן אז יע־דער איינער זאל גיין אויף זיין פלאץ.

דארט אין זיין איינזאמער הייל איז ער געזעסן אנגעשפארט דעם קאפ איז זיינע הענט און מיט האלב געשלא־סענע אויגן האט ער געטרוימט פון מיריאמען.

קאפיטל 49

דער באשלוס

—נאר איין און איינציקעס בליק און אויף דאך אים דערקאנט, דאס איז געווען לעאנידאס — האט די פירסטן קעניא פארגעוועצט איר דערציילונג.

— אנפאנגס בין איך ווי גלייכ־לעבליכן שטיין און אומבאוועגט גע־קוקט אויף דעם קעניגלאכן נעשטאלט פון דעם מאן, וועלכן מיין הארץ מוז ליבן ביז מיין לעצטן אטאמצוג.

— אויף ער איז צו מיר ניט צור־גענאנגען און ער האט קיין וואר ניט גערעדט. פארליינט דיר הענט איבער דער ברוסט און ער נעשטאנען לעבן דער טיר און זיינע אויגן האבן ליי־דענשאפטלאך גערוט אויף מיר.

— קעניא, — האט עס ענדלאך שטיל געקלונגען פון זיין מויל. איך בין מיט א הויכן פריידנס געשריי צו געלאפן צו אים און אין נעקסטן אויב־גענבליק בין איך געלעגען אויף זיין ברוסט.

— מיט זיינע שטארקע ארעמס האט ער מיך אומגעארמט און איך האב ווידער נעפילט זיינע גליענדע קו־שען.

— לעאנידאס האט שטיל געוויינט :

— קעניא, מיין קעניא, — האט ער נעשטאמלט — האסטו געוואוסט זוי איך האב געביינקט נאך דיר אבער איך האב געמוסט זיין פון דער וויינטס.

— פופצן יאר זיינען פאראיבער זיינט יענער צייט, ווען מיר האבן זיך געמוזט שיידן. מיר זיינען ביידע גע־ווארן עלטער און ערנסטער — אוז דאך, איך פיל, דאס אונזערע הער־צער קלאפן נאך אימער אין דער אל־טער, הייסער ליבע.

— מיר מוזן זיך ביידע ליבן ביזז טויט, קיין ערדישע מאכט זאל אונ־זערע הערצער פאנאנדערשיידן — און ווען דו קאנסט ניט ווערן מיין פרוי, ליבע קעניא, אבער איך בין זיכער אז דו ליבסט מיך נאך אלץ.

— איך האב זיך צערטלאך אנגע־שפארט אן אים.

— לעאנידאס — האב איך גע־שטאמלט — ווארום האסט מיך אזוי גרויזאם געמוזט פארלאזן ? ווארום ביזטו ניט צורזיקגעקומען, און וואר רום ביזטו מוטיק ניט אויפגעטראט פאר מיין פאטער און צו פארלאנגען מיין האנט ?

— ניין, קעניא, — האט ער גע־ענטפערט — דיין פאטער וואלט קיינ־מאל ניט איינגעוויליקט דערצו איבער א פינסטערער נעהיימניס — דו ווייסט נאך ניט ווער איך בין.

— ווער דו ביזטו לעאנידאס, וואלט געווען בעסער, ווען מיין פאטער זאל מיר דערזיכן צו ווערן דיין פרוי און מיך ניט מוזן פארבארגן פון דיר וועלט, אום קיינער זאל ניט דערפאר־פון דעם שאנד פלעק.

— וואס מיינסטו, קעניא ? — האט ער ציטערנדיק געפרעגט.

— איך האב געוויינט, ער האט ניט געוואוסט, **דאס מיט פערצן יאר** ריק . . .

— לעאנידאס, — האב איך געשריי־ען — ווייסטו ניט, דאס איך האב געשיינקט דאס לעבן צו א זון — צו דיין זון.

— מיט א הויכן געשריי איז ער געזונקען פאר מיינע פיס.

— קעניא — האט ער געוויינט — ווי איז עס מעגלאך, קאן עס

— דו ביזט מיין ווייב, די מוטער פון מיין ווייב, די מוטער פון מיינעם א זון, א, ווי קאן דאאס זיין ?

— א, קעניא, אונזער זון גיט מיר ווידער מוט צו לעבן. איצט מוז איך דיר אנטדעקן דאס פינסטערע געהיימ־ניס, איצט זאלסטו וויסן ווער איך בין.

— אבער וואס איז דיר, ליבע פרוי, דו ציטערסט ? דו זעסט אויס אזוי בלאס און דיינע אויגן קוקן מיט אזא שרעק ?

— זאג, וואו געפינט זיך מיין זון, ווארום איז ער ניט מיט דיר ?

— איך האב ארויסגעגעבן א שבערצאכן געשריי, לעאנידאס איז ציטערנדיק אויפגעשפרונגען פונם באנ־דען און ער האט אנגעכאפט מיין האנט.

— רייד, וואו איז מיין זון, איז ער טויט ?

— ניין, — האב איך געוויינט, — איך וויים ניט אויב ער לעבט, אדער ער איז טויט, מיין פאטער האט אים צוגענומען פון מיר.

— ער האט ארויסגעלאזן א שרעק־לאכן געשריי, ווי א פארוואונדעטע חיה איז ער געווזנקען אויף א שטול און ער האט פארשטעלט זיין פנים מיט די הענט. ער האט געוויינט ווי א קינד.

— איך בין ווידער אומגליקלאך ווי פריער — האט ער שמערצלאך גע־מורמלט.

— איך בין מיט א פארצווייפלטן געשריי געווזנקען פאר זיינע פיס.

— פארצייע מיר, לעאנידאס, וואס איך האב דיר פארשאפט אזעלכע לייד־דען. איך לייד צוזאמען מיט דיר. איך בין געווען געצוואונגען צו פאלגן דעם ווילן פון מיין שטאלצן פאטער.

— איך האב מיך ניט געקאנט פרייר־ען מיט מיין זון, מיין שאנדע איז גע־ווען צו גרויס, איך האב דאך זאנאר ניט געוואוסט דעם נאמען פונם פא־טער פון מיין קינד.

— ווען מיין פאטער האט געפא־דערט אז איך זאל דאס קינד אים גע־בען, האב איך איינגעוויליקט דערצו און ער האט מיר הייליק געשוואורן, דאס ער וועט דעם אינגל אפגעבן אין די הענט פון אן אנשטענדיקער פא־מיליע.

— זייט דאן האב איך מער ניט גע־הערט פון אונזער קינד, אויף אלע מיי־נע פראגן פלעגט נאר מיין פאטער קוועטשן מיט די אקסלען און איך וויים נאך ביז איצט ניט וואו דאס קינד געפינט זיך.

— לעאנידאס האט מיך זאנפט אויפגעהויבן פונם באדן.

— ניין, מיין קעניא, איך מאך דיר קיינע פארווארפן, איך בין קעגן דיר באנאנגען א שרעקלאכן פארברעכן.

— איך בין וויינענדיק געלעגן אויף זיין ברוסט.

— **לעאנידאס, — האב איך זאגט — איך פאר איצט צו מיין** שטאבבנדן פאטער. איך וועל אים צו די קני פאלן אים אים בעטן אז זאל מיר זאגן וואו **מיין קינד געפינט זיך.** ער וועט עס מיר מוזן זאגן, עס איז זיין פליכט דאס צו טאן.

— איך וועל ניט רוען ביז איך וועל געפינען אונזער זון און דאן וועסטו זיין לעבן צו א זון — צו דיין זון.

— מיט א הויכן געשריי איז ער געווזנ

די פאַרבאַטענע ליבע

א העכסט שפּאַנענדער ראָמאַן פון אידישן פאַסיליען לעבן אין אַמעריקע

פון א. ר.

(פאָרזעצונג)

ער האָט אמת אויף זיי שטאַרק אכטונג גענומען פאַר דער צייט וואָס זיי זיינען געווען צוזאַמען. ער האָט זיי כּמעט געלאָזט צו זיין אין ציטער אליין. ער האָט אלע מאָל אויסגעפונען עפּעס אַן אויסרייד צו בלייבן מיט זיי, איבער די נעכט האָט ער פּשוט ניט געקאָנט שלאָפן. אין עך פלעגט אויפשטיין פון געלעגער, דורכגיין דורכן קאָרידאָר און זיך איינהערן צי ביי סיר־דין אין צימער איז שטיל... אבער ווער ווייסט צי ער איז אומשטאַנד אלעס צו פאַרהיטן. זיי זיינען ביידע יונג, חיים פאַרליבט. און זיי ווייסן דאָך ניט אַז זיי זיינען שוועסטער און ברודער ?... זיי שפּאַצירן אַרום אין פעלד... אין וואַלד...

ער האָט ניט געקוקט אויף מאָרגן. האָט ניט געזען ווי מאָרגן איז גע־וואַרן א גרויסער, ווי ער שווייגט און איז כסדר פאַרטראַכט.

און דאָ איז מען אריין אין דער־לאַנג צוויי בריוו : איינער — אדרעס־סיר טו צו מיסעס סילווער, און דער צווייטער צו דייוו סילווער.

מיסעס סילווער האָט גענומען דעם בריוו אין האַנט און געזאָגט :

— מאָרגע ! פון מיסעס רובינזאָן !

היינט פאַרזאַמלונג פון פרויען פּיאָנערן קלוב

דער פרויען פּיאָנערן קלוב בעט אונז צו מעלדן, אַז היינט, 8.30 אוונט האַלטן זיי אַפּ א פאַרזאַמלונג אין פאַלקס שול. דר. שובין וועט האַלטן א פאַרטראַג אין עס וועט געלייענט ווערן קאָרענספּאָנדענץ פון אַרץ־ישראל.

זעט אונז פאַר אייערע נייע בלענקעטס, קאָמפאָרטערס, און א. וו. עלעקטרישע לאַמפּן און סיקס שיירס א ספּעציאַליטעט. קינדער־גאַרטן סעטס, טריסיקלס, אוטאָס, וועגעלאַך און דאָל קריעדושעס. טעלעפאָנירט פאַר אויסוואָל.

DOMINION FURNITURE CO., LTD.
499 NOTRE DAME AVE. PHONE 86 195

היט זיך אויס פון פאַרקילונג היינטיקן ווינטער

קויפט פעלט שוכוואַרג וואָס טראָגט דעם נרעיט וועסט טרייד מאַרק געשטעמפּלט, וואָס קאָן ניט אָפּגעמעקט ווערן, אויף יעדן בוט אדער שוך. אויב איר וועט דאָס טאָן וועט איר אויסמיידן דעם ריסק צו באַקומען שלעכטע סחורה.

גרעיט וועסט פעלט שוכוואַרג קאָסטן אַפשר אביסל מער, אבער די עקסטרא באַקוועמלאַכקייט, וואַרימקייט און באַ־דינונג מאַכט אָפּ מער פאַר דעם אונטערשיד אין פרייז.

ג י ט אכטונג אויף דעם גרעיט וועסט נאַמען.

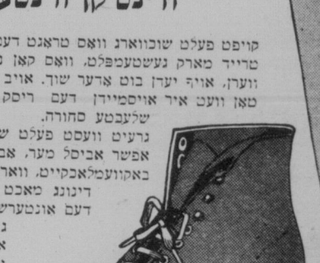

LOOK FOR THIS MARK
THE GREAT WEST FELT CO. LIMITED
IT'S YOUR GUARANTEE OF HIGHEST QUALITY

Great West Felt Co., Limited. Elmira, Ontario

WEAR
Great West Felt
COLDPROOF FOOTWEAR

שערי צדק בית עלמין

א באַגרעניצטע צאָל פון קרקע ווערט אָנגעבאָטן צו פאַרקויפן אין פאַרלויף פון דעצעמבער מאָנאַט בלויז. אפּליקאַציעס וועלן אָנגענומען ווערן לויט דעם סדר ווי זיי וועלן דערהאַלטן ווערן. זיך ווענדן שריפטלאַך צו :

I. I. BERMAN, Chairman, 546 Main St., Ph 87 222

„דערפאַלגרייכע סיילס"

שנעלע באַדינונג — גאַראַנטירטע רעזולטאַטן

דאָס איז וואָס איר קריגט ווען איר האָט

קרושענ'ס פערזענלאַ כע באַדינונג

פאַר אייער נעקסטן סייל פּרובירט די

KRUSHEN SALE SERVICE
(Of Canada)

Res. Phone 52 557 | 104 BON ACCORD BLOCK WINNIPEG, MAN. | Office Phone 22 955

„דמאַנטאַנער תלמוד־תורה פי'ערט חנוכה יום־טוב

פון בן יהודה

עס איז שוין לאַנג איינגעפירט ביי אונז אין תלמוד תורה דורכצופירן די חנוכה קאָנצערטן, אויף וועלכע מ'איז שטאַרק מדקדק, אַז זיי זאָלן דורכגע־פירט ווערן מיט דעם גרעסטן גאַנצן און רעש. עס איז פּשוט : די פאַרוואַל־טונג פון תלמוד תורה זוכט אָפּצוציען די קינדערשע אויפמערקזאַמקייט ביי דיאַציטיע ערב קריסטמעסדיקע צייטן וואו מען פאַר'סמ'ט די קינדער מיט נסים ונפלאות פון "סאַנטע קלאָז" אין די וואַונדערלאַכע מעשיות פון קריסט־מעס, און מיר טרייבן זיי צו באַייס־טערן בעסער, מיט אונזערע גבורים, די חשמונאים, און פון אלעם וואָס האָט א זייכות צו חנוכה.

נאָך גאָר אין די ערשטע צייטן, ווען דער אידישער עולם האָט געקוקט אַלגייכיטיק אויף די קאָנצערטן, און האָבן געשריען : אַז מען מאַכט די קינדער פאַר קאָמעדיאַנשטשיקעס, און אַז עס איז ביטל תורה, אבער אין דער זעלבער צייט, האָבן זיי זיך געפריידט, ווען זייערע קינדער, פלעגן אַנטייל נע־מען אין קריסטמעס קאָנצערטן, ווערן כע פלעגן דורכגעפירט ווערן אין סקול אדער אין א טשורטש. אין מען האָט שטאַרק אָנגעקוואָקן און געהאַט נחת.

אבער דאָך האָבן זיי זיך מיט דער צייט צוגעוואוינט צו די חנוכה קאָנ־צערטן, און די קינדער אליין האָבן זיך בעסער פאַראינטערעסירט, אין די אַי־דישע ווי אין אַנדערע. די קאָמיטע האָט פּרובירט מיט אלע כחות, ניט קר־קענדיק אויף אלע שטערונגען, צו פאַר־אינטערעסירן די קינדער, און עס איז מיט דער צייט זייער געראָטן, און די קינדער פרייען זיך באַמאָל, מיט זייערע יומים טובים.

זונטאָג, דעם 6טן דעצעמבער, צום דריטן חנוכה ליכטל, האָט זיך זייער א גרויסער עולם פאַרזאַמלט, אין דער גרויסער תלמוד תורה זאַל, וואו עס איז קוים געווען א פּלאַץ פאַר יענדן, און דער עולם האָט געמוזט שטיין, און עס איז ניט געווען א שטיקל פּלאַץ דורכצוגיין, דער עולם איז געקומען חערן און זען זייערע קליינע קינדער־לאַך, זינגען העברייאישע און אידישע שירים, אזוי פליסיק און גוט, אז עס פאַרכאַפּט אויש דעם אָטעם.

עס איז דוקך געפירט געוואָרן פאָל־גענדע פּראָגראַם : 1) בענשן חנוכה ליכט : יאַסעלע שעכטער און מענדל נאַזשיק. עס האָט געקוואָלן דאָס האַרץ צוזעענדיק ווי צוויי קליינע קינדער האָבן געמאַכט די ברכות, אָנגעצונדן די ליכטלאַך, אָקאָמפּאַניט ביי דעם תלמוד תורה כאָר.

2) (א) הנרות הללו, (ב) מעוז צור, געזונגען ביים גאַנצן א"ת כאָר;

3) דעקלאַמאַציעס : (א) חנוכה — מאַשע קענעני, (ב) בחורף — חיה'לע סאַסלאָוו;

4) א. איר קליינע ליכטעלאַך, (ליד) תלמוד תורה כאָר;

5) דעקלאַמאַציעס : (א) חנוכה ליכ־טעלאַך, — ביי ר. איידלבערגס (ב) נער שובב — ביי ר. פעלדמאַן.

6) בנים תיל ישראל (מאַוש) ביים ת"ת כאָר.

7) דעקלאַמאַציעס : א) חורף — מ. שעכטער, ב) אל הסביב'ן — ב. פראַסטערמאַן;

8) כל הרוצה להיות (שיר) ת"ת כאָר.

9) דעקלאַמאַציע, שיר השובב — ז. רודניאַנסקי.

10) קלינגען גלעקער (שיר) ת"ת כאָר.

ביים בייטן די סצענעס רעדט מר. פ. פעקאַרסקי, פּרינציפּאַל פון תלמוד תורה. ער באַדאַנערט, וואָס איינער פון די טיכטיקסטע אַרבעטער פון ת"ת, וואָס גיט אַזוי אַזוי־פיל צייט אין מי פאַר דער ת"ת אַרבעט בכלל און פאַר די קאָנצערטן בפרט, קאָן צום באַדויערן ניט זיין ביי דעם קאָנצערט, ווייל ער איז ניט געזונט. און דאָס איז דער טשערמאַן פון ועד החנוך, ר. באַלאַצאַן, ער באַדויערט אויך וואָס מר. ח. א. פּרידמאַן, פּרעזידענט פון תלמוד תורה קאָן ניט זיין אָנוועזנד, ניט קוקנדיק וואָס די ת"ת איז אים מייער, און ער גיט אויפן פיל מי אין צייט פאַר דער אַרבעט. דער רעדנער רעדט אויך וועגן דער וויכטיקייט פון אַזעלכע יומים־טובים און באַמערקט, אַז די עלטערן מוזן נעמען מערער אינטערעס, און שיי־קען אלע קינדער אין תלמוד תורה, וואו זיי קאָנען קריגן א מאַרגע אידישע דערציאונג. דער עולם אפּלאָדירט באַ־נייסטערט.

11) הסקוים היותר צער, א סקעטש אין העברייאיש, — שטעקן פאַר די בוי־סקאַוטס, ווי זיי פאַרהאַנדלען וועגן אריינגעמען מיסנגלידער. זייער אינטע־רעסאַנט און אַנצייענד. עס נעמען אָנ־טייל אין דעם : 1) סאַמאַנאָף, פ. הענ־סאָן, י. האַרדין, מ. מייזקלאָן, ז. פרעש־קין, טש. באַליקאָן, מ. מיזקעלסאָן, ס. רובין, י. גאַניץ, ס. פּאַראַסקי, ד. איידלבערג, מ. בלומפיל, מ. נאַזשיק, נ. סטאַר און י. שעכטער.

12) דעקלאַמאַציעס : א) הפרש — ביי י. גרין ב) נחום איש גם זו — ביי די איידלבערג.

13) "וואונדער קינדער" א סקעטש אין אידיש, שטעלט פאַר ווי היינטיקע מאַמעס, גיבן אוועק זייער נאַנצע צייט אז די קינדער זאָלן שפּיען און פּראַק־טיצירן פּיאַנאָ, און די קינדער וועלכע האָבן דערצו קיין שום ניינונג און גע־פיל מוזן איבער. גוואַלד פּראַקטיצירן אדער זיך אויסדרייען פון פּראַקטי־צירן.

דער פּאַטער, א בכבוד'יקער אַרבע־טער, קומט אהיים א מידער פון דער אַרבעט און אויף דעם אָרט מען זאָל לאָזן אים זיך אויסרוהן, הערט ער נאָר טיסן", דערווייל חערט זיך אויך דאָס פּרעקטיסן פון אַנדערע צימערן, פון דעם אַפּאַרטמענט הויז, פון פאַרשיי־דענע אינסטרומענטן, א ריכטיקער קאַצן געיאָמער, וואָס צערייסט די נער־ווען. ער איז בייז וואָס ביי די מאַמעס איז מערער וויכטיק דאָס שפּילן פון די קינדער, צו וועלכן זיי האָבן קיין געפיל ווי בעסער אכטונג צו געבן די קינדער זאָלן קריגן א גוטע אַלגעמיינע און אויך אידישע דערציאונג. דער עולם נעמט עס אויף זייער צופרידן. עס גע־מען אַנטייל אין דעם : ל. בערנשטיין, דינה עקלמאַן, דינה בלומפעלד ס. האַרדין, מ. גאַרעוויטש, און מ. זאַס־לאַווסקי. די קינדער האָבן דורכגעפירט זייער ראָל אויסגעצייכנט.

(14) התקות, ביים כאָר, אין גאַנצן עולם.

זייער א גרויסער דאַנק קומט אונ־זער באַקאַנטן רעוו. א. פינסקי, וועל־כער איז אַלע מאָל גרייט מיטצוהעלפן דער תלמוד תורה, און וואָלכער דאַנק דורכגעפירט די זייער נעראַטענע מוזיק־קאַלישע פּראָגראַם פון דעם קאָנצערט, עס האָבן אויך געהאָלפן צום שפּיל ביים קאָנצערט פון זיינע קינדער אַקאַמפּאַנירט פּיאַנאָ — מאַשא פינסקי, און סאַקסאָפאָן — משה פינסקי. צו וועלכע די קאָמיטע דרוקט א האַרציק דאַנק.

די מוטערס אקזילערי פון ת"ת האָט געהאָלפן פאַרקויפן די טיקעטס ביי מרס. י. הורטיק, ר. סטאַר, י. פּאָל־סקי און סעם סלוצקי. ביי דער טיר זיינען געווען מרס. י. הורטיק און מרס. י. סטאַר. ביים סטייטש האָבן גע־האָלפן, די יערער א. הענסאָן, ה. חור־טיק, און חיים באַלאַצאַן.

די אַשערס זיינען געווען וו. וויינ־מאַן און י. הורטיק.

די איינגאַמע איז געווען צופרידן־ווענדיק, פאַר וועלכע עס קומט די לערער און דער פאַרוואַלטונג א יישר כח.

פיל מיטגעהאָלפן צו אַראַנזשירן דעם קינדער יום טוב אזוי גוט, ווי אלע קינדער יום טובים, האָבן די מוטערס אקזילערי וועלכע גיבן אוועק פיל צייט אַן מי צו מאַכן די קינדער ימים טובים וואָס שענער און בעסער.

עס קומט זיי א גרויסער דאַנק, פאַר זייער איבערגעגעבענער אַרבעט.

משה יצחק קאַוואַלסאָן ע"ה

מיר דריקן אויס אונזער טיפ־סטען מיטגעפיל צו זיינע עלטע־רען און צו דער נאַנצער פאַמי־ליע אין זייער גרויסן פאַרלוסט. מיר ווינשן אייך אלעמען אַן נויס־טרייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

מר. און מרס. בלאָך
העדינגלי, מאַס.

שרה איינבערג ע"ה

צו איר מאַן און קינדער און צו דער נאַנצער פאַמיליע דריקן מיר אויס אונזער טיפסטן מיט־געפיל אין זייער גרויסן פאַר־לוסט. מיר ווינשן זיי געטרייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

מר. און מרס. נתן ראָטשטיין
277 באַראָוס עוועניו

שרה איינבערג ע"ה

צו איר מאַן און קינדער און צו דער נאַנצער פאַמיליע דריקן מיר אויס אונזער טיפסטן מיט־געפיל אין זייער גרויסן פאַר־לוסט. מיר ווינשן זיי געטרייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

מר. און מרס. א. גילמאַר
442 מעקגרעגאָר סט.

ישעיה שוואַרצוואַלד ע"ה

צו די ברידער שוואַרץ און צו דער נאַנצער פאַמיליע דריקן מיר אויס אונזער טיפסטן מיט־געפיל אין זייער גרויסן פאַר־לוסט. מיר ווינשן זיי געטרייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

מר. און מרס. נתן ראָטשטיין
277 באַראָוס עוועניו

תשובה כהלכה על איסור שלא כהלכה

אזוי ווי דער עולם ווייסט אַז מיר זיינען ארויס פון רבי הערסאָן'ס השגחה, ווייל מיר האָבן ניט געוואָלט זיין פאַרמישט אין קיין פאָליטיקס, האָט דער ווירדיקער רב רבי הערסאָן געשריבן, אַז מען האָט ביי אונז געפונען טריפה קישקעס, ווילן מיר פרעגן דעם ווירדיקן רב פון דער שטאָט קאַמיטע : ווען האָט מען עס ביי אונז געפו־נען ? און אַז מען האָט יאָ געפונען, פאַרוואָס האָט מען אונז גלייך ניט גע־אַסר'ט, איידער מיר זיינען ארויס פון אייער השגחה ? איז עס ניט א פאַקט, רבי הערסאָן, אַז די קישקעס פון וועלכע איר רעדט איז עס געווען אַמיט צוויי וואָכן צוריק, וועלכע מיר האָבן אייך געבראַכט ווייזן ? מעג מען פרעגן א רב א שאַלה ? און אַז מיר זיי־נען פריק, פאַרוואָס זשע האָט איר ביי אונז געקויפט נאָכ־דעם פליש פאַר אייער סאַפּער ?

רבי הערסאָן מיר רופן אייך צו א דין תורה.

וויניפּעג וואָרשט פעקטאָרי
48 ענדריוס סטריט טעלעפאָן 53 857

וואָס פאַר א אינקאַם וועט אייער עסטייט פּראָדוצירן?...

כ'י צו פאַרזאָרגן גענוגנד אייערע ליבע און טייערע, דאַרף אַן עסטייט פּראָ־דוצירן אַן אינקאַם אין פאַרגלייך מיט וויניקסטנס איין־העלפט פון איינעק'ס פאַרדינסט קראַפט. אויב עס וועט אזוי ניט טאָן דאַרף דער אונטערשייד אָפּגע־מאַכט ווערן מיט לייף אינשורענס.

מיט אונזער גאַראַנטירטער מאַקסימום פּראָטעקשאָן פּאָליסי קאָסט איר שאַפן אַן אינשורענס עסטייט פון $10,000 פאַר א יעראַלאַן אָפּצאָל פון בלויז $158.50 (עלד־טער 30 יאָר). שרייבט היינט וועגן איינ־צעלהייטן פון דעם דאָזיקן קאָנטראַקט.

עטאַבלירט 1887.

THE
MANUFACTURERS LIFE
INSURANCE COMPANY
HEAD OFFICE - TORONTO, CANADA
Branch Office: 300 Huron & Erie Bldg., Winnipeg
W. A. KENNEDY, C.L.U., Branch Manager
M. WAISMAN, AGENCY

אבער ער האָט איצט ניט געצייטערט. ער איז בלויז געווען אַן אַנגעגעבענער און ניט פאַרשטאַנען צו וואָס ער דאַרף איצט לעבן אויף דער וועלט.

אַן אויך סיידי איז געווען צערן־דערט. אַט דער בריוו פון וועקסלערן האָט איך געשראָקן. זי האָט אַלץ ניט געוואוסט פאַר וואָס. נאָר זי האָט גע־פילט, אַז דער וועקסלער איז איצט אין שונא. אַ, וויפל מאָל האָט איר וועקסלער געקושט ? און איצט — וועג זי האָט אים פון זיך פאַרטריבן. וועג וויסט, וואָס פאַר א געפיל ער טראָגט אין אַראַן ? וועג ווייסט וואָס זי וועט אין דער נאָר ? ווער ווייסט וואָס זי וועט דייוו. נאָר געוואָלט עפענען דעם בריוו, נאָר סיידי האָט געזאָגט :

— אַזוי עקסטרא אַז עס ?

— וואָס מיינסטו עקסטרא ?

— אַז דו מוזט אים גלייך לייע־נען ?

— אָבער פאַר וואָס דען ניט ?

— קאָנסט פריער ענדיק דאָס עסן... נאָכן עסן...

(יידישערעס קומט)

דמאַנטאַנער תלמוד־תורה פי'ערט חנוכה יום־טוב

פון בן יהודה

(14) התקות, ביים כאָר, אין גאַנצן עולם.

זייער א גרויסער דאַנק קומט אונ־זער באַקאַנטן רעוו. א. פינסקי, וועל־כער איז אַלע מאָל גרייט מיטצוהעלפן דער תלמוד תורה, און וואָלכער דאַנק דורכגעפירט די זייער נעראַטענע מוזיק־קאַלישע פּראָגראַם פון דעם קאָנצערט, עס האָבן אויך געהאָלפן צום שפּיל ביים קאָנצערט פון זיינע קינדער אַקאַמפּאַנירט פּיאַנאָ — מאַשא פינסקי און סאַקסאָפאָן — משה פינסקי. צו וועלכע די קאָמיטע דרוקט א האַרציק דאַנק.

די מוטערס אקזילערי פון ת"ת האָט געהאָלפן פאַרקויפן די טיקעטס ביי מרס. י. הורטיק, ר. סטאַר, י. פּאָל־סקי און סעם סלוצקי. ביי דער טיר זיינען געווען מרס. י. הורטיק און מרס. י. סטאַר. ביים סטייטש האָבן גע־האָלפן, די יערער א. הענסאָן, ה. חור־טיק, און חיים באַלאַצאַן.

די אַשערס זיינען געווען וו. וויינ־מאַן און י. הורטיק.

די איינגאַמע איז געווען צופרידן־ווענדיק, פאַר וועלכע עס קומט די לערער און דער פאַרוואַלטונג א יישר כח.

פיל מיטגעהאָלפן צו אַראַנזשירן דעם קינדער יום טוב אזוי גוט, ווי אלע קינדער יום טובים, האָבן די מוטערס אקזילערי וועלכע גיבן אוועק פיל צייט אַן מי צו מאַכן די קינדער ימים טובים וואָס שענער און בעסער.

עס קומט זיי א גרויסער דאַנק, פאַר זייער איבערגעגעבענער אַרבעט.

שרה איינבערג ע"ה

צו איר מאַן און קינדער און צו דער נאַנצער פאַמיליע דריקן מיר אויס אונזער טיפסטן מיט־געפיל אין זייער גרויסן פאַר־לוסט. מיר ווינשן זיי געטרייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

לידים אקזילערי
פון אשכנזי שול

„קלאַסיפייד סעקשאָן" Classified Section

ספּעציעלע פרייזן פאַר „אַרווערטייזינג אין דער קלאַסיפיצירטער אפּטיילונג:

איין מאָל, 5ס. פאַר אַנייס ליין	3 מאָנאַטן $2.15 אַנייס ליין
פאַר א וואָך, 20ס. " "	6 מאָנאַטן $4.00 " "
פאַר א מאָנאַט, 75ס. " "	פאַר 1 יאָר $7.50 " "

צו פאַרקויפן :-: FOR SALE

א וואונדערבאַרער אינוועסטמענט

א גוטע ביזנעס פּראָפּערטי אין סעל־קירק עוועניו, אויף א גוטן קאָרנער. 2 סטאָרס און 2 וואוינונגען. ברייטנגס אַריין $60.00 א מאָנאַט רענט. פּרייז $2.700. א גרויסער סכנע.

ווייסט צו פאַרדענען אין די בעס־טע אַפּאַרטמענטס, פון 2 ביז 5 רומס, פון $20 און העכער.

אינשורענס פאַר אַלערליי צוועקן.

Sheps Agencies Ltd
804 מייז סטריט
טעלעפאָנס 761 55 איז 807 53

פערזענלאַכעס :-: PERSONAL

PROFESSOR and MISS SCOTT
LYCEUM PRIVATE STUDIOS
Phone 88 106

היים און אָפּיס פאַרניטשור פאַר"אַנגס

פאַר מזומן געלט

KILSHAW'S
Auctioneers
Canada Bldg. Phone 29 040

WESTERN MESSENGER
TRANSFER SERVICE
פאַרסל דעליווערי באַגאַזש, עקספּרעס און האַלבסל דעליווערים.
מעסענדזשערס, מאָטאָרסייקלס און מאָטאָר טראָקס.
371 Notre Dame Ave. Ph 26 316

BONNEAU & CO.
בייליפס, לייסענסד און באָנדעד
316 NOTRE DAME AVE.
PHONE 87-100

באַהאַנדלונג פון אַלע סאָרטן קראַנקהייטן

אויך פאַרלייענערטע קראַנקהייטן, דורך פיזיאָלאָגישע, מאַגנעטאָפּאַטיש אדער עלעקטריש מעטאָד. קיין מעדיצין — קיין אָפּעראַציע. 13 יאָר אַלס פּראַקטי־קאַנט אין דייטשלאַנד און קאַנאַדע. אַלס א ספּעציאַליסט באַהאַנדלט איך נערוון קראַנקהייטן, פרויען טראָבל, רומאַטיזם, פאַראַליזיס און עפּילעפּסיע.

אָפּיס : 218 מעקינטייר בלאָק
שטונדן: 9 ביז 12 פרי און 2 ביז 5 נ.מ.

O. DETHLEFSEN
Physiologist and Magnetopathist

אינשורענס

די עלטסטע און ראַיאַלסטע לעבנס פייער און אַוטאָמאָביל קאָמפּאַניס

ריל עסטייט

שנעלע, אָרענטלאַכע באַהאַנדלונג פאַר קויפער און פאַרקויפער.

דזשעס און לאָאַנס אונזער ספּעציאַליטעט

שיפּס קאַרטן און געלט שיקונג

דורך "באַלטיק אַמעריקע ליין"

נעשעפט געלעגענהייטן

אויב איר ווילט קויפן, פאַרקויפן אדער קריגן א פאַרטנער פאַר ביזנעס, זעט זיך מיט אונז. ווערייקע רייסט.

GENERAL AGENTS' BUREAU
811 Confederation Life Bldg.
Phone 28 772

צו פאַרקויפן :-:

צו פאַרקויפן 320 אקער אויסגעבע־סערטע און פּוישטענדיק אויסגעשטאָ־טעטע דייריי פאַרם 14 מייל פון שטאָט מיילך קאָנטראַקט ברייטנגס אַריין פון $250 ביז $300 א מאָנאַט.

H. C. WEBB
35 C.P.R. Bldg.

צו פאַרענטן :-: FOR RENT

צו פאַרענטן א 3 רום סוויט אין א מאָדערנער באַנגאַלאָ. אַלע באַקוועמ־לאַכקייטן. זיך ווענדן אין 290 אַבער־דין עוועניו.

303 קאַטעדראַל עוועניו — 6 רומס. הייסע וואַסער באַהייצונג און ח.וו.פ.ד. געוויערט פאַר עלעקטרישער קראַפט. בלויז $35 א מאָנאַט. טע־לעפאָן 22 440

HILL REALTY CO.
Phone 22 440

צו פאַרענטן אין 343 פּאַוערס סט. 5 רום באַראָוס עוועניו, 6 רום פּולי מאָדערן הויז. מעסיקער רענט.

Allan, Killam & McKay, Ltd.
364 Main St. Ph 27 895

$9.50 פאַרן בית יתומים

דאָס אידישע וואָרט : —
חשוב'ער רעדאַקטאָר,
איך שיק אייך א מאַני אָרדער אויף $9.50. דאָס געלט איז געוואַמלט גע־וואָרן ביי א חנוכה פאַרווייַלונג אין דייזאַרט, סאַסק., אויף דער איניציאַ־טיווע פון מרס. ר. פרומאַן, און וועל־מעס הויז עס איז דורכגעפירט געוואָרן די פאַרווייַלונג.

צו דער געלעגענהייט האָב איך גע־האַלטן א קורצן פאַרטראַג וועגן חנוכה. יעקב פרומאַן, ישראל פרומאַן און מנוחה פרומאַן, אַלע יונגערע קינדער האָבן שוין דערלאַמירט אין העברייִ־איש און אינגלעזעוועגס אין אידיש.

מרס. סאַנגאַרסקי האָט געמיילט אַלע קינדער חנוכה געלט און טר. סאַנגאַרסקי האָט געמאַכט אַן אפּיל פאַרן יתומים. פריטאַנס קינדער זיינען געווען דיי ערשטע בייצושטייר־ערן $1.00 און דאָס איבערריקע איז גע־זאַמלט געוואָרן פונם אַלגעמיינעם עולם. מיר האָבן אַלע פאַרבראַכט א פיינעם אָוונט און מיר האָבן הנאה גע־האַט פון דעם חנוכה קאָנצערט.

מיט אכטונג,
שו"ב יהודה יוסף איינשטיין.

אין וואַקער טעאַטער

האָט איר שוין געזען י'עלאָן סענדס' אין וואַקער טעאַטער ?

"יעלאָן סענדס", א העכסט אמוזי־רענדיקע פּראַשטעלונג ווערט געשפּילט פון סער בערי דזשעקסאָנס קאָמפּאַני פון בריטישע שוישפּילער, פון לאָנדאָן ענגלאַנד.

די דאָזיקע קאָמפּאַני האָט פאַר זיך געמאַכט א גוטן נאָמען צווישן די וואָ־קער טעאַטער בייער. יעדע פּראַשטע־לונג ווערט גוט באַוווּסט און דער עולם באַוואונדערט יעדן מיטגליד, מאַן און פרוי, פון דער קאָמפּאַני. זעט "יעלאָן סענדס". היינט אָוונט אין וואַקער טע־אַטער. איר וועט זען אין ערשט קלאַ־סיקע פּראַשטעלונג געענצנר געשפּילט.

—(::)—

אויף א געשעפט רייזע

מר. ס. גאָלדמאַן פאָרט אָפּ אויף א געשעפט רייזע קיין טאָראָנטאָ און מאָנטרעאָל. ער וועט דאָרט פאַרבריי־גען דריי אָדער פיר וואָכן.

גוטע באַהייצונג צו ביליקע פרייזן

קאָנט איר באַקומען ביי

סימקינס טראַנספער

האָלץ, קוילן און קאָוק

טעמערעיק, א קאָרד — $6.75
פיין, א קאָרד — — — $5.00
פּאַפּלאַר, א קאָרד — — $4.50

בלויז פאַר קעש

אַרדערט אייערע קויל און קאָוק פון א נו

בעסטע סאָרטן — נידעריקע פרייזן
פּינקטואַל דעליווערע

Simkin's Transfer
456 STELLA AVE.
Phone 52 540

WALKER PHONE 28 683

היינט אָוונט

אָוונטן, 8.15. מאַטינעס, 2.15.

סער בערי דזשעקסאָן

פרעזענטירט זיינע

בריטישע שוישפּילער

פון לאָנדאָן, ענגלאַנד, אין

"עלאָן סענדס"

פון אידען און אַרעלייך פילאָסאָפיס

אָוונטן, 75, $1.00, $1.50, $2.00
מיטוואָך און שבת מאַטינעס, 50, ביז $1.50

וועט זיך באַטייליקן אין קאָנ־צערט אין פרין־זאַל דעם זונטאָג

מעריאָן בראַון, וויניפּעגס "זינג־פויגעלע", וועט זיך באַטייליקן אינם רייזן פּראָגראַם פונם קאָנצערט אין פרין זאַל, דעם זונטאָג, דעצ. 20טן, 8.30 אָוונט, צוואַמען מיט אַנדערע וויכטיקע קרעפטן (פּראָגראַם וועט די טעג אַנאָנסירט ווערן).

דער דאָזיקער קאָנצערט, אונטער אויפזיכט פון מיטערפאַראַיין פון פרין פון אַלע בוצאַלאָ דורכגעפירט אין אין קאַלעדזש טעאַטער, אבער צוליב דעם פאַרבאָט אויף בילדער אום זונ־טאָג, איז ער אַריבערגעטראָגן געוואָרן אין פרין זאַל.

—(::)—

$9.50 פאַרן בית יתומים

דאָס אידישע וואָרט : —
חשוב'ער רעדאַקטאָר,
איך שיק אייך א מאַני אָרדער אויף $9.50. דאָס געלט איז געוואַמלט גע־וואָרן ביי א חנוכה פאַרווייַלונג אין דייזאַרט, סאַסק., אויף דער איניציאַ־טיווע פון מרס. ר. פרומאַן, און וועל־מעס הויז עס איז דורכגעפירט געוואָרן די פאַרווייַלונג.

צו דער געלעגענהייט האָב איך גע־האַלטן א קורצן פאַרטראַג וועגן חנוכה. יעקב פרומאַן, ישראל פרומאַן און מנוחה פרומאַן, אַלע יונגערע קינדער האָבן שוין דערלאַמירט אין העברייִ־איש און אינגלעזעוועגס אין אידיש.

מרס. סאַנגאַרסקי האָט געמיילט אַלע קינדער חנוכה געלט און טר. סאַנגאַרסקי האָט געמאַכט אַן אפּיל פאַרן יתומים. פריטאַנס קינדער זיינען געווען די ערשטע בייצושטייר־ערן $1.00 און דאָס איבערריקע איז גע־זאַמלט געוואָרן פונם אַלגעמיינעם עולם. מיר האָבן אַלע פאַרבראַכט א פיינעם אָוונט און מיר האָבן הנאה גע־האַט פון דעם חנוכה קאָנצערט.

מיט אכטונג,
שו"ב יהודה יוסף איינשטיין.

אויף א געשעפט רייזע

מר. ס. גאָלדמאַן פאָרט אָפּ אויף א געשעפט רייזע קיין טאָראָנטאָ און מאָנטרעאָל. ער וועט דאָרט פאַרבריי־גען דריי אָדער פיר וואָכן.

אין וואַקער טעאַטער

האָט איר שוין געזען י'עלאָן סענדס' אין וואַקער טעאַטער ?

"יעלאָן סענדס", א העכסט אמוזי־רענדיקע פּראַשטעלונג ווערט געשפּילט פון סער בערי דזשעקסאָנס קאָמפּאַני פון בריטישע שוישפּילער, פון לאָנדאָן ענגלאַנד.

די דאָזיקע קאָמפּאַני האָט פאַר זיך געמאַכט א גוטן נאָמען צווישן די וואָ־קער טעאַטער בייער. יעדע פּראַשטע־לונג ווערט גוט באַוווּסט און דער עולם באַוואונדערט יעדן מיטגליד, מאַן און פרוי, פון דער קאָמפּאַני. זעט "יעלאָן סענדס". היינט אָוונט אין וואַקער טע־אַטער. איר וועט זען אין ערשט קלאַ־סיקע פּראַשטעלונג געענצנר געשפּילט.

—(::)—

לייענט "דאָס אידישע וואָרט" — אויי־ער איינענער צייטונג, ערגרויס אין אונ־ער איינענער שפּראַך, פאַר אונזערע איינענע אינטערעסן, פאַרשפּרייט אין אַלע אידישע היימען פון וויניפּעג און מערב קאַנאַדע

ווייַטאָ פאַר אַלע מאָל

אין די אידישע היימען
ווו אַלע אנדערע איר
צייטונגען

מאָנטאָג יא' טבת, תדצ"ב.

אנב-אורחא

פון מאַרק

אַן טערקן טוען שוין א מער ניט אָפּ אויף טערקי

טערקיי איז איינע פון די ניי דערייוערבונגען פון דער איינפאַ־שער ציוויליזאַציע. דער "ווי־טערק" איז אונטער קעמאַל פּאַשאַ וואָרן אייראָפּייאיזירט. — ווי וויס אונטער פּעטער דעם גרויסן, מיט בער 200 יאָר צוריק.

די מערקן האָבן אַראָפּגעוואָרפן זיך זייערע בריטע טערקישע פּלי־אַן די הויטע פעסקעס, און האָבן אָנגענומען אין "דרעק סוטס" מיט ליגדערהוט און מיט ווייטע הענ־קעס. די טערקישע ווייבער האָבן ד־בלויזס ניט בלויז זייערע פּנים'ער זיינען הונדערטער יאָרן געווען דערקט אונטער שלייערס, נאָר אויף דערע ווייסיקע טיילן פון זייערע פּערס. די טערקישע יונגעלייט מיידלאַך טאַנצן די מאָדערנסטע א ריקאַנער אין אייראָפּייאישע טענץ טער די קלאַנגען פון דזשאַז, ניט נער ווי די פּוליבלוטיקע בעדרוקט לוזאַטיע צו דערבלוטיקע אויאַס הערשאַפט.

דאָס טערקישע יונגס אין ליבע טום האָבן דעוואָלטירט מעגן דאָ מאַלטעגן פונם פוטבאָל, פונקט ווי רוסלאַנד האָט זיך בעסערע גוזעלשאַ לאַכע רעוואָלוטירט קעגן צאַרעווילקר.

היינט אין עס דאָס יונגס, די דענטשאַפט, וואָס פלאַטערט מיט ערהיקן פאַטריאָטיזם, — ווי אייראָפּייאישן נוסח.

און אויב אַמאָל זיינען געווען א זיכטן אַז טערקיי וועט ווערן ליב לער, זיינען דאָ היינט דו אויסזי־אַז טערקיי וועט ווערן פאַשיסטיש מיטן וואוקס פונם איינפלוס פונם דור.

* * *

דאָס מאָכטעראַנישע טערקיי ניט ליב נעדאַכט די פרוסטן און ציוויליזאַציע, און דערפאַר אין טע־רוקא געווען תמיד באַוונדערט ט האַנט צו אידן.

דאָס נייע טערקיי האָט אראָ־וואַרפן פון זיך די מאָכטערא